

АНАЛИЗ НА ГРАЖДАНСКОТО УЧАСТИЕ В ПРОЦЕСИТЕ ПО СЪЗДАВАНЕ НА НЕМ НАТУРА 2000

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

УВОД

Настоящият доклад си поставя за задача да анализира процесите по промяна на нормативната база и как те са повлияли върху процесите за създаване на Националната екологична мрежа (НЕМ) Натура 2000, като фокус на изследването са как различните групи заинтересовани страни са участвали в тези процеси и как това участие може да бъде засилено.

Конкретните задачи, които си поставя анализът, са следните:

Да изследва изменението на нормативната база за периода от 2002 до 2017 по отношение включването на заинтересованите страни в процесите по създаване на НЕМ.

Да представи процеса на създаване на НЕМ.

Да анализира процеса на създаване на НЕМ по отношение участието на всяка заинтересована група.

Да изследва конфликтите при създаване на мрежата през съдебните спорове, свързани с процеса на създаване на НЕМ чрез анализ на делата в съда н ЕС и ВАС.

Да предложи препоръки за усъвършенстване на нормативната база чрез включването на заинтересованите страни на различните нива при създаване на мрежата и по-пълно отчитане на техните интереси при постигане целите на Натура 2000.

Настоящият доклад е изготвен в рамките на реализиране на проект BG05SFOP001-2.009-0109 „Повишаване на гражданското участие в управлението на Натура 2000 и подобряване на управлението на мрежата от защитени зони“ на Сдружение в обществена полза Асоциация на парковете в България, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“ съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд, по Приоритетна ос № 2 „Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса“ по процедура BG05SFOP001-2.009 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ чрез подбор „Повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“.

Настоящият текст на доклада е трета чернова и не е окончателен.

Изменение на нормативната база, свързана с развитие на мрежата Natura 2000 в България

Законът за биологичното разнообразие (ЗБР) е част от групата закони, приети заради процеса на присъединяване на България към Европейския съюз. ЗБР отразява разпоредбите на следните европейски директиви и регламенти към датата на създаването си:

ДИРЕКТИВА 79/409/ЕИО НА СЪВЕТА от 2 април 1979 година относно опазването на дивите птици (впоследствие отменена и заменена с ДИРЕКТИВА 2009/147/ЕО) по нататък посочена като Директива за птиците

ДИРЕКТИВА 1999/22/ЕО НА СЪВЕТА от 29 март 1999 година относно държането на диви животни в зоологически градини

ДИРЕКТИВА 92/43/ЕИО НА СЪВЕТА от 21 май 1992 година относно опазване на естествените хабитати местообитания и на дивата флора и фауна, по нататък посочена като Директива за хабитатите

ДИРЕКТИВА 89/370/ЕИО НА СЪВЕТА от 8 юни 1989 година за изменение и допълнение на Директива 83/129/ЕИО относно вноса в държавите-членки на кожи от някои тюленчета и на продукти от тях

ДИРЕКТИВА 83/129/ЕИО НА СЪВЕТА от 28 март 1983 година относно вноса в държавите-членки на кожи от някои тюленчета и продукти, получени от тях

РЕГЛАМЕНТ НА КОМИСИЯТА (ЕО) № 1808/2001 от 30 август 2001 година за определяне на подробни условия за прилагане на Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета за защита на видовете от дивата фауна и флора чрез регулиране на търговията с тях (впоследствие отменен)

РЕГЛАМЕНТ № 338/97 НА СЪВЕТА от 9 декември 1996 година относно защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях

РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 2454/93 НА КОМИСИЯТА от 2 юли 1993 година за определяне на разпоредби за прилагане на Регламент (ЕИО) № 2913/92 на Съвета за създаване на Митнически кодекс на Общността

РЕГЛАМЕНТ (ЕИО) № 2913/92 НА СЪВЕТА от 12 октомври 1992 година относно създаване на Митническия кодекс на Общността (впоследствие отменен)

РЕГЛАМЕНТ (ЕИО) № 3254/91 НА СЪВЕТА от 4 ноември 1991 година относно забраната на използването на капани в общността и въвеждането в общността на кожи и стоки, произведени от определени видове диви животни с произход от страни, в които те са ловени с капани или начини за лов, които не съответстват на международните стандарти за хуманност при използването на капани

В последващото развитие на ЗБР са отразени и следните директиви и регламенти приети след датата му на обнародване – 9 август 2002 г.:

ДИРЕКТИВА 2009/147/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици

ДИРЕКТИВА 2006/105/ЕО на Съвета за адаптиране на Директиви 73/239/ЕИО, 74/557/ЕИО и 2002/83/ЕО в областта на околната среда поради присъединяването на България и Румъния

РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2017/1454 НА КОМИСИЯТА от 10 август 2017 година за определяне на техническите формати за докладване от страна на държавите членки съгласно Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета

РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2017/1263 НА КОМИСИЯТА от 12 юли 2017 година за актуализиране на списъка на инвазивните чужди видове, които засягат Съюза, създаден с Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1141 на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2016/2029 НА КОМИСИЯТА от 10 ноември 2016 година за изменение на Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета относно защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях

РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2016/1141 НА КОМИСИЯТА от 13 юли 2016 година за приемане на списък на инвазивните чужди видове, които засягат Съюза, в съответствие с Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета

РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2016/145 НА КОМИСИЯТА от 4 февруари 2016 година за приемане на формата на документа, който служи като доказателство за наличието на разрешително, издадено от компетентните органи на държавите членки, с което се позволява на учрежденията да извършват определени дейности по отношение на инвазивните чужди видове, които засягат Съюза, в съответствие с Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета

РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2015/1866 НА КОМИСИЯТА от 13 октомври 2015 година за определяне на подробни правила за прилагането на Регламент (ЕС) № 511/2014 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на регистъра на колекциите, наблюдението за спазване на задълженията от страна на ползвателите и най-добрите практики

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2015/870 НА КОМИСИЯТА от 5 юни 2015 година за изменение на Регламент (ЕО) № 865/2006 за установяване на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 338/97 по отношение на търговията с видове от дивата флора и фауна

РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2015/57 НА КОМИСИЯТА от 15 януари 2015 година за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) № 792/2012 на Комисията по отношение на правилата във връзка с формата на разрешителните, сертификатите и другите документи, предвидени в Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета относно защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях, и в Регламент (ЕО) № 865/2006 на Комисията за установяване на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2015/56 НА КОМИСИЯТА от 15 януари 2015 година за изменение на Регламент (ЕО) № 865/2006 за установяване на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета по отношение на търговията с видове от дивата флора и фауна (отм.)

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1143/2014 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 22 октомври 2014 година относно предотвратяването и управлението на въвеждането и разпространението на инвазивни чужди видове

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 511/2014 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 16 април 2014 година относно мерките за спазване от ползвателите, произтичащи от Протокола от Нагоя за достъпа до генетични ресурси и справедливата и равнопоставена подялба на ползите, произтичащи от тяхното използване в Съюза

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 952/2013 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 9 октомври 2013 година за създаване на Митнически кодекс на Съюза

РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) № 792/2012 НА КОМИСИЯТА от 23 август 2012 година за определяне на правила във връзка с формата на разрешителните, сертификатите и другите документи, предвидени в Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета относно защитата на видовете от дивата фауна и флора чрез регулиране на търговията с тях, и за изменение на Регламент (ЕО) № 865/2006 на Комисията

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 737/2010 НА КОМИСИЯТА от 10 август 2010 година за определяне на подробни правила за прилагането на Регламент (ЕО) № 1007/2009 на Европейския парламент и на Съвета относно търговията с тюленови продукти

РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1007/2009 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 16 септември 2009 година относно търговията с тюленови продукти

РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 407/2009 НА КОМИСИЯТА от 14 май 2009 година за изменение на Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета относно защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях

РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 450/2008 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 23 април 2008 година за създаване на Митнически кодекс на Общността (Модернизиран митнически кодекс) (отм.)

РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 865/2006 НА КОМИСИЯТА от 4 май 2006 година за установяване на подробни правила за прилагане на Регламент (ЕО) № 338/97 относно защитата на видовете от дивата фауна и флора чрез регулиране на търговията с тях

РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1332/2005 НА КОМИСИЯТА от 9 август 2005 година за изменение на Регламент (ЕО) № 338/97 на Съвета относно защита на видовете от дивата фауна и флора чрез регулиране на търговията с тях (впоследствие отменен)

В членове от 7 до 18 на ЗБР е описан процесът на създаване на Националната екологична мрежа Natura 2000, който включва следните 17 етапа:

1. Информирание на обществеността за започване на процеса по създаване на мрежата (чл. 8 ал. 4)

„(4) (Нова - ДВ, бр. 52 от 2007 г.) Министерството на околната среда и водите уведомява обществеността за началото на проучването по ал. 1 и организациите, които ще го провеждат, чрез съобщение на интернет страницата си и най-малко в един ежедневник.“

2. Проучване (чл.8 ал.1)

Чл. 8. (1) Министерството на околната среда и водите осигурява проучването, оценката и изготвянето на документи за териториите по чл. 7, които съдържат:

- 1. наименование;*
- 2. (изм. - ДВ, бр. 88 от 2005 г.) предмет и цели на опазване на защитената зона;*
- 3. (отм. - ДВ, бр. 88 от 2005 г.)*
- 4. (изм. - ДВ, бр. 62 от 2010 г., в сила от 10.08.2010 г.) попълнени стандартни формуляри с данни и оценки;*
- 5. (доп. - ДВ, бр. 88 от 2005 г.) картен материал и координатен регистър на границата на защитената зона.*

3. Оценка (чл. 7 и чл. 8 ал.1)

Чл. 7. (1) Териториите, включващи типове природни местообитания от приложение № 1, се подлагат на оценка въз основа на следните показатели:

- 1. степен на представеност на природния тип местообитание за съответната територия;*

2. площ на територията, заета от природния тип местообитание в сравнение с общата площ, заета от същия тип природно местообитание в границите на Република България;

3. степен на съхраненост на структурата и функциите на съответния тип природно местообитание и възможности за тяхното възстановяване;

4. обща оценка на значението на територията за съхранението на съответния тип природно местообитание, въз основа на величината на показателите по т. 1, 2 и 3.

(2) Териториите, включващи местообитания на видовете от приложение № 2, се подлагат на оценка въз основа на следните показатели:

1. размер и плътност на популацията на вида, обитаваща територията, в сравнение с размерите и плътността на популацията на същия вид в Република България;

2. степен на съхраненост на характерните черти на местообитанието, които са от значение за съответния вид и възможности за тяхното възстановяване;

3. степен на изолираност на популацията, обитаваща територията по отношение на основния район на разпространение на вида;

4. обща оценка на значението на територията за съхранението на съответния вид, въз основа на величината на показателите по т. 1, 2 и 3.

(3) Териториите, включващи местообитания на видовете птици от приложение № 2, и териториите по чл. 6, ал. 1, т. 4 се подлагат на оценка въз основа на следните показатели:

1. размер и/или плътност на популацията на вида по време на гнездене, зимуване или миграция в сравнение с размера и/или плътността на популацията на същия вид в Европа и в Република България;

2. степен на представеност на местообитанието от значение за вида в съответната територия;

3. обща оценка на значението на територията за съхранението на съответния вид въз основа на величината на показателите по т. 1 и 2.

4. Изготвяне на документация за отделните зони (чл. 8 ал.1)

5. Възможност за провеждане на информационна кампания (чл.9)

Чл. 9. (Изм. - ДВ, бр. 88 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2007 г., изм. - ДВ, бр. 80 от 2009 г., изм. - ДВ, бр. 58 от 2017 г., в сила от 18.07.2017 г.) В процеса на подготовка на документациите по чл. 8, ал. 1 и преди обявяването на защитени зони

Министерството на околната среда и водите и Министерството на земеделието, храните и горите обезпечават провеждането на национални и регионални обществени кампании за разясняване на предназначението и целите на защитените зони.

6. Подготовка на списък със защитени зони (чл. 10 ал.1)

Чл. 10. (1) (Изм. - ДВ, бр. 88 от 2005 г.) На основание на постъпили документи по чл. 8, ал. 1 Министерството на околната среда и водите изготвя списък на защитени зони, който заедно с документите се внася за разглеждане на заседание на Националния съвет по биологичното разнообразие.

7. Разглеждане на списъка от защитени зони от Националния съвет за биологично разнообразие (чл. 10 ал.2)

(2) (Доп. - ДВ, бр. 88 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 52 от 2007 г.) Националният съвет по биологичното разнообразие се свиква на заседание не по-късно от 6 месеца от постъпването на документите по ал. 1. В резултат от обсъждането той предлага на министъра на околната среда и водите да внесе списъка по ал. 1 изцяло или отчасти за разглеждане от Министерския съвет, отпадането на определени територии от списъка или отлагане на разглеждането им за извършване на допълнителни проучвания. При представяне на мотивирано особено мнение от член на съвета министърът на околната среда и водите взема окончателното решение по списъка за внасяне в Министерския съвет.

8. Внасяне на списъка в Министерски съвет от министъра на околната среда и водите (чл. 10 ал.3)

(3) (Изм. - ДВ, бр. 88 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 52 от 2007 г.) В срок до три месеца от произнасянето на Националния съвет по биологичното разнообразие министърът на околната среда и водите внася за разглеждане в Министерския съвет списък на защитените зони в съответствие с ал. 2 заедно с особените мнения.

9. Произнасяне на Министерски съвет с решение (чл.10 ал.4)

(4) Решението на Министерския съвет и списъкът се обнародват в "Държавен вестник".

10. Публикуване на списъка в Държавен вестник (чл.10 ал.4)

11. Внасяне на публикувания списък от страна на Министерството на околната среда и водите в Европейската комисия за одобрение (чл.10 ал.6)

(6) (Нова - ДВ, бр. 52 от 2007 г.) Министерството на околната среда и водите изпраща на Европейската комисия за одобрение списъка на защитените зони по чл. 6, ал. 1, т. 1 и 2, приет от Министерския съвет. На Европейската комисия се изпраща

за одобрение и финансова оценка за необходимото съфинансиране от Европейската общност на предвидените мерки за опазване и/или възстановяване на благоприятното състояние на природни местообитания и видове в защитените зони по чл. 6, ал. 1, приети с решението по ал. 4.

12. Подготовка на проект на заповед за обявяване на всяка защитена зона (чл.12 ал.1).

Чл. 12. (Изм. - ДВ, бр. 88 от 2005 г.) (1) Министерството на околната среда и водите изготвя проект на заповед за обявяване на всяка защитена зона, включена в списъка по чл. 10, ал. 4.

13. Съобщаване на обществеността за изработения проект на заповед (чл.12 ал.3)

(3) Министерството на околната среда и водите съобщава на обществеността за изработения проект на заповед с обявление, публикувано най-малко в един ежедневник и на Интернет страницата му. В обявлението се посочват мястото и условията за достъп до пълния текст на проекта на заповед.

14. Възможност за провеждане на информационна кампания (чл.9)

15. Обработка на постъпилите становища по проекта на заповед (чл.12 ал. 5, 6)

(5) В едномесечен срок от обявлението по ал. 3 заинтересованите лица могат да представят на министъра на околната среда и водите мотивирани писмени становища, възражения и предложения по проекта на заповед само относно забраните или ограниченията по ал. 2, т. 5.

(6) В едномесечен срок след изтичане на срока по ал. 5 министърът на околната среда и водите взема окончателно решение по постъпилите становища, възражения или предложения и издава заповед за обявяване на съответната защитена зона.

16. Издаване на заповед за всяка отделна защитена зона (чл.12 ал. 6)

17. Публикуване на заповедта в Държавен вестник (чл.17)

Чл. 17. (Изм. - ДВ, бр. 88 от 2005 г.) Заповедите по чл. 12, ал. 6 и чл. 16, ал. 4 се обнародват в "Държавен вестник"

Компетентността по изпълнение на отделните етапи е както следва:

Министерски съвет	9
Министерство на земеделието, храните и горите	5, 14
Министерство на околната среда и водите	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13,14,15,16,17

Както се вижда отговорността по целия процес на създаване на националната екологична мрежа Натура 2000 е на Министерство на околната среда и водите и липсва каквато и да е отговорност за заинтересованите страни извън централната изпълнителна власт.

Информирание на заинтересованите страни в процедурите по създаване на НЕМ Натура 2000

При създаването на Закона за биологичното разнообразие през 2002 година процесът на информиране на обществеността на ниво списък на проекто-защитените зони е задължителен и е предвидено задължително обществено обсъждане по места:

„Чл. 9. (1) След изготвянето на документацията по чл. 8 за териториите по отделни райони Министерството на околната среда и водите обявява деня и мястото за провеждане на обществено обсъждане чрез средства за масово осведомяване, но не по-късно от 30 дни преди датата на обсъждането.

(2) За обществените обсъждания по ал. 1 се канят представители на заинтересуваните министерства и ведомства, на съответните областни администрации и общини, научни и академични институти, екологични и обществени организации.

(3) За становищата и предложенията от обществените обсъждания се водят протоколи, които се прилагат към документациите по чл. 8.“

С промени през 2005 година в Закона общественото обсъждане отпада и вместо него се появява текст, с който се задължават МОСВ и МЗГ да обезпечат провеждането на регионални и национални информационни обществени кампании:

„Чл. 9 В процеса на подготовка на документациите по чл. 8, ал. 1 и преди обявяването на защитени зони Министерството на околната среда и водите и Министерството на земеделието и горите обезпечават провеждането на национални и регионални обществени кампании за разясняване на предназначението и целите на защитените зони.“

През 2007 година в текста на закона се създава задължение за информиране на обществеността:

„Чл.8 (4) Министерството на околната среда и водите уведомява обществеността за началото на проучването по ал. 1 и организациите, които ще го провеждат, чрез съобщение на интернет страницата си и най-малко в един ежедневник.“

Що се отнася до информирането на обществеността на етап обявяване на отделната защитена зона, при обнародването на ЗБР през 2002 година липсва такова задължение. През 2005 с промени в закона се създава задължение за информиране:

„Чл.12 . (3) Министерството на околната среда и водите съобщава на обществеността за изработения проект на заповед с обявление, публикувано най-малко в един ежедневник и на Интернет страницата му. В обявлението се посочват мястото и условията за достъп до пълния текст на проекта на заповед.

(4) Пълният текст на проекта на заповед се публикува на Интернет страницата на Министерството на околната среда и водите и се оставя на разположение в административните сгради на регионалните инспекции по околната среда и водите, в чийто териториален обхват попада защитената зона.“

Анализът на измененията на нормативната база в областта на създаване на мрежата Natura 2000 по отношение участието на гражданите, бизнеса и НПО показва:

- Всички отговорности в процеса на създаване са в държавните органи, основно Министерство на околната среда и водите.
- Ролята на гражданите, търговските дружества, НПО и науката се ограничава основно до правото да представят становища по вече готовите списъци по чл. 6 и проектите на заповеди за защитени зони
- Научните и обществени организации имат и допълнителна възможност да правят предложения за територии, които МОСВ да предложи, оцени и потенциално включи в списъка на защитените зони.
- Отговорността на държавните органи по отношение участието на гражданите, НПО и бизнеса в процеса на взимане на решения по отношение създаването на НЕМ Natura 2000 се променя от задължително обществено обсъждане на списъка от проекто-защитени зони се преминава към потенциално провеждане на информационни кампании.
- Гражданите, търговските дружества и НПО имат всички права, които създава АПК по отношение приемането на общи административни актове, каквито са решенията на МС и заповедите на министъра на околната среда, но специализирания закон се ограничава само до тях.

Протичане на процеса по създаване на НЕМ Натура 2000 в България

Процесът на идентифициране на потенциалните защитени зони по НАТУРА 2000 в България стартира на 1.10.2002 г. с проект на Министерство на околната среда “Опазване на видове и местообитания в България: сближаване с ЕС”, финансиран от DEPA (бюджет 3.96 мил. датски крони или около 0.5 млн.Евро) по програмата DANCEE , който продължава до 31.12.2004 г. с общ принос на експертите по биоразнообразие от 2, 680 човеко/дни. Проектът се изпълнява от фирмата DARUDEC. Управителният съвет на проекта се ръководи от зам. Министър на околната среда – г-жа Фатме Илиаз. Проектът се изпълнява от два екипа: “Фауна” и “Флора и хабитати” всеки със свой ръководител: ст.н.с I ст., дбн. Димитър Нанкинов /Ръководител на полеви екип фауна/местообитания на животински видове/ с екип от 32 експерта и ст.н.с, Д-р Теньо Мешинев /Ръководител на полеви екип природни местообитания/местообитания на растителни видове/с екип от 18 експерта. В последствие се включват допълнителни експерти, като общият брой експерти от БАН и НПО достига 80 човека. Резултатите от проекта са: Разработени и тествани Наръчник и методики за инвентаризация на Натура 2000; Разработена е ГИС и база данни на Натура 2000; Повече от един милион хектара потенциални места по Натура 2000 са инвентаризирани, описани и включени в Националната база данни на Натура 2000 и ГИС. По проекта са идентифицирани 310 потенциални защитени зони, като е събрана информацията за попълване на стандартните формуляри за 129 от тях. Изготвени са национални оценки на хабитатни покрития и популационни размери за оценка нивото на съвместимост с изискванията на Европейския съюз и оценка на пропуските.

Работата на МОСВ по подготовка на мрежата Натура 2000 продължава чрез финансиране на два самостоятелни проекта, които да подготвят формулярите за бъдещите защитени зони – изпълнявани от СНЦ Зелени Балкани – Стара Загора (за формулярите на зоните по директивата за хабитатите) и Българско дружество за защита на птиците - БДЗП (за подготовка на формулярите по директивата за птиците)

Проект “Изграждане на мрежата от защитени зони Натура 2000 в България”, изпълняван от СНЦ Зелени Балкани – Стара Загора е финансиран от ПУДООС на МОСВ има бюджет 619 000 лв. за периода 02.2005 г. - 03.2006 г. и 733 750 лв. за периода 06.2006 - 11.2007 г. Проектът се изпълнява от над 150 експерти от БАН, университети и НПО и има принос от над 8 000 ч./дни инвентаризации на терен и се подготвят формуляри за 130 проектозащитени зони по Директива за хабитатите.

Проект “Изграждане на представителна и функционално единна национална екологична мрежа в частта ѝ от защитени зони за птиците, като част от европейската екологична мрежа НАТУРА 2000”, изпълняван от БДЗП с бюджет от 292 800 лева, чиято цел бе изготвяне на документацията за местата по Директивата за птиците. На 21.07.2006 г. в МОСВ е внесена документацията по 114 потенциално защитени зони за птиците по Директивата за птиците, подготвена по проекта.

Паралелно с два основни проекти от голяма помощ за изграждането на Натура 2000 в България имат редица проекти и организации, които правят своите предложения за потенциални защитени зони:

Проект на Информационен и учебен център по екология “НАТУРА 2000 в България – обществен принос”, финансиран по програма PIN-MATRA на Холандското министерство на земеделието, околната среда и качеството на храните. В изпълнението на проекта са включени учени от БАН -НПМН, Институт по зоология, Институт по ботаника, Институт по гората, ЦЛОЕ; Софийски университет – биологически факултет; Лесотехнически университет и са проведени обществени обсъждания – общини Сандански, Струмани, Кресна, Симитли, Земен, с. Ръждавица, Монтана, Берковица, Чупрене, Белоградчик. В резултат на проекта ИУЦЕ и СДП Балкани внасят съвместно предложения към МОСВ за потенциални защитени зони BG0000167 Беласица, BG0000220 Долна Места, BG0000224 Огражден – Малешево, BG0000322 Драгоман, BG0000366 Кресна – Илинденци, BG0000374 Бебреш, BG0001014 Карлуково, BG0001021 Река Места, BG0001022 Орановски пролом – Лешко, BG0001028 Среден Пирин – Алиботуш, BG0001023 Рупите – Струмешница, BG0001037 Пъстрина, BG0001040 Западна Стара планина и Предбалкан, BG0001042 Искърски пролом – Ржана, BG0001043 Етрополе – Байлово.

Сдружение за дива природа Балкани в рамките на своите дейности инвентаризира, разработва и внася предложения и формуляри за 30 потенциални защитени зони по Директивата за хабитатите - BG0000294 Кършалево, BG0000298 Конявска планина, BG0000301 Черни рид, BG0000304 Голак, BG0000313 Руй, BG0000372 Циганско градище, BG0000608 Ломовете, BG0000615 Деветашко плато, BG0000616 Микре, BG0000617 Река Палакария, BG0000618 Видима, BG0001001 Ропотамо, BG0001004 Емине – Иракли, BG0001007 Странджа, BG0001011 Осоговска планина, BG0001012 Земен, BG0001013 Скрино, BG0001017 Кървав камък, BG0001030 Родопи – Западни, BG0001031 Родопи – Средни, BG0001032 Родопи – Източни, BG0001033 Брестовица, BG0001034 Остър камък, BG0001036 Български извор, BG0001039 Попинци, BG0001307 Плана, BG0001375 Острица, BG0001389 Средна Гора, BG0001493 Централен Балкан – буфер BG0001118 Рила-буфер.

Българска фондация за биологично разнообразие в рамките на регулярната си дейност в резултат на действията си по разработване на планове за управление на защитени територии попълва стандартни формуляри за данни за потенциални защитени зони Шабла, Дуранкулак, Варненско езеро, Атанасовско езеро, Комплекс Мандара-Пода, Бургаско езеро, Камчия, Комплекс Ропотамо, Странджа, Източни Родопи и Пирин.

Проект “Опазване на глобално значимото биологично разнообразие в ландшафта на Родопите”, финансиран от GEF и изпълняван от офиса на UNDP у нас за нуждите на ДАГ при МЗХ и МОСВ. Проектът инвентаризира и предоставя ГИС бази данни за горите и реките в Родопите на МОСВ.

WWF Дунавско – Карпатска програма в рамките на своята дейност финансира картирането и описанията на следните потенциални защитени зони по Директивата за хабитатите: по западни притоци в Дунавския басейн (21 950,6 ха) - Река Искър (с. Писарово - гр. Искър - с. Долни Луковит - с. Староселци - с. Ореховица), Река Скът (от преди с. Алтимир до след с. Галиче), река Огоста 1 (с.Портитовци – с. Владимирово), река Огоста 2 (от с. Крива бара до устието в Дунав), река Цибрица (между селата Долно Церовене и Дългоделци; между селата Черни връх и Вълчедръм), река Арчар - Въртопски дол, река Лом (от с. Ружинци до устието в р. Дунав), Моминбродско блато (до с. Рабиша), река Видбол 1– зона Рабиша, река Видбол 2, река Видбол 3 – зона Макреш (участъка с. Макреш - с. Срацимирово), река Видбол 4 – Видински парк (до с. Синаговци), река Войница (при с. Войница), зона Шишенци (при гр. Бойница), зона Раброво (между селата Каниц и Долни Бошняк), зона Делейна (при с. Делейна), зона Оризището (при гр. Видин), река Тимок (при с. Балей), по Дунавския бряг (27542 ха) – Арчар (на изток от с. Арчар и остров Довлек), Орсоя (между Дунав и селата Добри Дол, Сливата и Орсоя. Влиза и остров Ковачев (Скомен), Долно Линево (два фрагмента на запад и юг от село Долно Линево), Цибър (на запад и изток от селата Долни и Горни Цибър, около устието на река Цибрица и островите Ибиша), Козлодуй (между с Г. Цибър и гр. Козлодуй), Островска степ (Вадин), Карабоаз (последен участък на Искър и устие (Генчов орман) и по брега край селата Загражден и Дъбован; до преди Сомовит), Вардим (острови голям и малък Вардим и остров Хайдут; ръкава на Дунав, брега на изток), Батин (острови Батин и Дойчов; рибарници Батин и Мечка на брега и териториите около тях), Мартен – Ряхово (крайбрежната ивица между селата Мартен, Сандрово и Ряхово, острови Алеко), Пожарево – Гарван (брега западно от Пожарево до преди Гарван. Включват се острови Косуй. Тук влизат блатата Пожаревско, Малък Преславец и Гарванско.) и самостоятелни дунавски острови (1442,2 ха) – остров Богдан, острови Близнаци (3 острова от групата Близнаци), острови Козлодуй (острови Сврака (2 острова) и част от о-в Козлодуй), острови Чайка (3 острова), острови Борил (Голям и Малък Борил), Остров Лесковец (острови Лесковец и Език - 1 и 2). Общата площ на предложените зони е 50 934,8 ха. Картиранията и попълването на формулярите е извършено от учени на СУ „Св. Климент Охридски“, Институт по гората при БАН, Институт по ботаника при БАН, Институт по зоология при БАН и експерти на организацията.

Дирекциите на националните паркове Пирин, Рила, Централен Балкан и природните паркове Рилски манастир, Сините камъни, Витоша, Русенски Лом попълват стандартните формуляри за проекто-защитени зони от Натура 2000 и ги предоставят на МОСВ.

Проект „Създаване на българската ГИС база данни на Рамсарските обекти като първа стъпка към Националната база данни за влажните зони“ изпълняван от БДЗП предоставя на МОСВ ГИС базирани данни за фауната за 33 проекто-защитени зони по Директивата за хабитатите.

Проект „Възстановяване на влажните зони и намаляване на замърсяването“, изпълняван от офиса на Световна банка в София и финансиран от Програмата PHARE предоставя информация и попълнени стандартни формуляри за Природен парк Персина и защитена зона Калимок.

Проект на Butterfly Conservation Europe (Wageningen) и Националния природонаучен музей, финансиран от правителството на Кралство Холандия (BBI MATRA) – Prime Butterfly Areas – Основни райони за пеперуди в България. Проектът идентифицира 50 района с площ от 222 205 ха като територии, важни за опазване на целевите видове пеперуди от Директивата за хабитатите, като през септември 2006 г. предоставя цялата ГИС базирана информация на МОСВ.

Проект на Българско херпетологическо дружество „Определяне на херпетологично важни места (за сухоземни костенурки и змии) в България с Европейско значение за целите на Натура 2000“. Проектът инвентаризира и предоставя на МОСВ ГИС базирани данни за 16 потенциални зони по Директивата за хабитатите за видовете Testudo graeca, Testudo hermanni, Elaphe situla и Elaphe quatuorlineata. Проектът предоставя методология за оценка на числеността на популацията на херпетофауна в България.

Проект “Инвентаризация и стратегия за управление и защита на девствените гори в България”, финансиран от Програмата PINMATRA на правителството на Холандия и изпълняван от Институт по гората при БАН предоставя на МОСВ ГИС база данни за девствените гори в България, включващи теренни описания и картирания на 25 000 ха девствени гори, събирани в периода 2003 – 2004г.

Проект „Инвентаризация за пасищата в България“, финансиран е Програмата PINMATRA на Правителството на Холандия и Кралско холандско дружество за опазване на природата и Институт по ботаника при БАН. Проектът картира 350 000 ха тревни площи за три полевни сезона (2002-2004 г.) и предоставя ГИС базираните данни на МОСВ,

План за действие за дивата коза в България: 2007 -2016. БФБ-НУГ, София.

НСБР, чийто състав е бил определен от министъра на околната среда и водите с негови заповеди № РД-107/22.02.2006 г. и РД-827/07.11.2006 г. е провел заседания на 01.09.2006 г. и на 21.11.2006 г. и е оформил решенията си по въпроса в съответни протоколи. Към решението му от 01.09.2006 г. има изказани и приложени в писмен вид 2 особени мнения на негови членове. Главният секретар на МОСВ е внесъл в МС проект на решение за приемане на списък на защитените зони, като с Писмо изх. № 91-00-896/08.12.2006 г. е уведомил членовете на МС за съгласуването му.

На 01 септември 2006 г., Националният съвет по биологично разнообразие (НСБР) – консултативен орган към министъра на околната среда и водите – разглежда и предлага на министъра на околната среда и водите да представи списък от 114 защитени зони за опазване на дивите птици, за разглеждане и утвърждаване от Министерски съвет;

За периода 14.03.- 21.10.2006 в МОСВ е постъпил пълен комплект документация по чл.8 ал.1 от ЗБР за 394 защитени зони в рамките на 25 предложения и допълнения към тях от страна на неправителствени организации (Зелени Балкани, Сдружение за дива природа БАЛКАНИ, WWF Дунавско- Карпатска програма България, Информационен и учебен център по екология, а за птиците - Българското дружество за защита на птиците), от ръководствата на Национални паркове "Централен Балкан", "Рила", "Пирин", "Витоша", от Националното управление на горите към Министерство на земеделието и горите и др., за обявяване на защитени зони, ведно с необходимата съгл. чл. 8 от ЗБР документация към тях.

На работна среща на 23.10.2006 вносителите на документацията отстраняват зоните с припокриващи се граници и е изготвен списък от 275 защитени зони, които да бъдат обект на разглеждане от НСБР. Общата площ на тези 275 потенциални Защитени зони по Директива 92/43/ЕЕС е 3962218.263 ха. от тях акваториалната част е 60814.31 ха, а терестриалната 3901403.953 ха. Сухоземната част обхваща 35 % от територията на България.

На 27.10.2006 е проведен едноминутен семинар с участието на широк кръг заинтересовани страни. На семинара са дискутирани проблемите на изграждането на Натура 2000 на базата на предложените 275 защитени зони. В резултат от семинара е съставена работна група от вносителите и авторите на документацията, други НПО, представители на научната общност (ИБ и ИЗ при БАН, СУ, ЛТУ) и при присъствието на представители от НСЗП,МОСВ и НУГ,МЗГ, за разглеждане, верификация на екологичната информация и оптимизиране на предложените защитени зони. Работната група подлага предложения списък на оценка съгласно приложимите критерии на чл.7 от ЗБР и "Критерии за оценка на националните списъци на потенциалните Територии от значение за общността на ниво Биогеографски район", разработени от европейския тематичен център по опазване на природата (ETC/NPB). В процеса на работа групата установява липса на предложени зони за съхраняване на определени видове (напр. *Ligularia sibirica*, *Accipiter sturio*) и липса на достатъчно предложени защитени зони за опазването на някои видове и местообитания (напр. 91G0*. 91H0*, 9530, 91I0 *). В резултат на оценките са идентифицирани най-стойностните измежду предложените защитени зони – 225, като част от тях са намалени по площ. Предложеният списък от 225 потенциални Защитени зони по Директива 92/43/ЕЕС за одобряване от НСБР обхваща площ от 3 425 176.946 ха. От тях акваториалната част е 60834.75 ха, а сухоземна е 3364342.196 ха. Сухоземната част от Потенциалните Защитени зони по Директива за хабитатите обхваща 30 % от територията на България. В допълнение, НПО възприемат желанието на МОСВ от териториите на защитените зони да бъдат изключени площите на населените места, промишлените зони и други урбанизирани територии, които не са ключови за опазване на видовете. Въз основа на данните от CORINE Landcover 2000 в рамките на 225-те зони тези територии заемат 1,4% от територията на страната. Финално списъка от 225 защитени зони за хабитатите , обхващащи 28,6 % от сухоземната

територия на България, а 114 предложения за защитени зони за опазване на дивите птици (потенциални НАТУРА 2000 места по Директива 79/409/ЕИО), обхващат 23,6 % от територията на страната.

На 13.11.2006 г. МОСВ обявява официалния старт на информационната си кампания за НАТУРА 2000. Началото е поставено с провеждане на 15 обществени обсъждания в страната по потенциално защитени зони за птиците от НАТУРА 2000. Тази дейност е част от информационната кампания по проекта на БДЗП, съвместно с МОСВ.

На заседанието на НСБР от 21 ноември 2006 г.,:

- се приема списък от 196 защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, който се предлага на министъра на околната среда и водите да внесе за разглеждане и утвърждаване от Министерски съвет;
- По предложение на Националното управление по горите (НУГ), НСБР решава 29 зони да бъдат отложени за повторно разглеждане, с цел уточняване на границите и характеристиките им по отношение на някои типове горски хабитати;
- да предложи на министъра на ОСВ да внесе за решение на МС урбанизираните територии и промишлените площадки да бъдат изключени от площта на защитените зони;

Между октомври 2006 и април 2007 година в обществото в България започва голямо противопоставяне. В групата на гражданите обявяващи се против НЕМ се включват собствениците на имоти в територии включени в зоните. Особено активни са собствениците в Иракли, Шкорпиловци, Бяла, Кранево, Каварна, Банско, Разлог, Сапарева Баня, Смолян, Чепеларе. С точно обратното мнение се обявяват собственици и ползватели на земи, които не са включени в Натура 2000 зоните – Сакар, Балчик, Казашко, Варненско, жители от Родопите искат удвояване на площите на Натура в района на Триград и Буйново. Бизнесът също се разделя – от едната страна срещу Натура застават строителни, минни и компании свързани с недвижими имоти, а в подкрепа на НЕМ се изявяват основно туристически и земеделски компании. Изследователят Мариана Вълчева показва възникването и затихването на дискусиата чрез публикациите в основните ежедневници посветени на Натура 2000

Табл.1. Сравнителен анализ на броя на публикациите през изследвания период ноември 2006 – април 2007 година

Месец	ноември	декември	януари	февруари	март	април
Година	2006	2006	2007	2007	2007	2007
„Дума”	1	3	7	1	1	-
„Дневен Труд”	3	5	8	4	4	2
„Сега”	5	6	5	4	1	1
„Стандарт”	1	1	9	9	2	-
„Новинар”	1	5	8	3	1	-
„24 часа”	3	8	10	14	6	4
„Дневник”	3	12	6	8	3	4
„Монитор”	-	5	8	11	-	1
ОБЩО	17	45	61	54	18	12

На 12 декември 2006 по инициатива на министърът на околната среда и водите Чакъров е проведена среща с общините по Черноморското крайбрежие (опит за информиране на заинтересуваните страни от процеса) с участието и на заместник – министрите на тогавашното МЗГ Стефан Юруков и Димитър Пейчев, както и на председателя на парламентарната група по околна среда и водите Георги Божинов и неправителствени организации. На 27 и 28 декември подобни срещи се провеждат във Варна и Бургас. По този начин МОСВ се опитва да потуши напрежението, което е неуспешно. Основните протести на места и в София се случват през януари и февруари 2007.

С Решение № 122 от 02 март 2007 г. (ДВ 21/09.03.2007 г.) МС се приема:

- списък от 88 защитени зони за опазване на дивите птици, покриващи близо 11% от територията на страната;
- списък от 180 защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, покриващи близо 13% от територията на страната;
- да бъдат допълнително разгледани от НСБР, след уточняване на границите, 26 от предложените защитени зони за птиците и още 16 от предложените защитени зони за хабитатите, със срок месец октомври 2007 г.

За периода декември 2006 – септември 2007 Асоциацията на парковете в България провежда информационни срещи във всички населени места в 29 проектозащитени

зони за хабитатите отложени по предложения на ИАГ, заемащи 16 % от територията на страната.

През юли 2007 г. Министерство на околната среда и водите възлага на Българска академия на науките (БАН) прецизирането от научна гледна точка, съгласно директивите на ЕК отложените за разглеждане през месец октомври защитени зони;

Първият етап от възложеното през юли 2007 г. на БАН Оптимизиране на внесените в МОСВ предложения за изграждане на екологичната мрежа НАТУРА 2000” с ръководител Ст.н.с. Димитър Пеев и координатор Ст.н.с. Вълко Бисерков е отчетен в МОСВ на 8 окт. 2007. В резултат от изпълнението на проекта се предлага Национална мрежа от защитени зони за птиците с площ от 2739811,1 ха или 24,7% от територията на страната. В нея са обхванати 47,1% от националните популации на гнездящите и 47,9% на зимуващите видове от Директивата за птиците. Така формираната мрежа е изготвена въз основа на научно обосновани площи, видов и количествен състав на отделните защитени зони. За 2 от зоните за птиците се предлага увеличение на техните площи: Крумовица (с 2404,8 ха) и Драгоман-Раяновци (с 821,3 ха). По отношение на защитените зони за хабитатите БАН прецизира данните за 230 защитени зони и предлага за обявяване 4 нови защитени зони за местообитанията: „Таушан тепе”, община Ветрино, област Варна; „Любаш”, община Брезник, област Перник; „Изворо”, община Разлог, област Благоевград; „Круше”, община Разлог, област Благоевград;

На 13.09.2007г. НСБР преразглежда отложените по предложение на НУГ 29 защитени зони за местообитанията, като одобри общо 27 защитени зони и предлага министъра на околната среда и водите да предложи на Министерски съвет да допълни одобреният с Решение № 122/02.03.2007 г. списък на защитените зони за местообитанията с тях. От тези 27 зони, 26 са одобрени без промени – в предложения от териториален обхват, а една е одобрена с разширен обхват. За останалите 2 от отложените защитени зони се взема решение да бъдат преразгледани отново в едно с отложените от Министерски съвет зони;

С Решение № 661 от 16 октомври 2007 г. (ДВ 85/2007 г.) МС приема списъка от 27 зони за местообитанията, без промени в предложения от вносителите териториален обхват. Общата част от територията на страната, включена в европейската екологична мрежа НАТУРА 2000, достигна 28,87%, като площта на зоните на природните местообитания се увеличава с 13,21% от територията на страната ;

На 25.10.2007г. НСБР повторно разглежда документацията за 26-те защитени зони за опазване на дивите птици и 16-те защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, отложени с Решение № 122/02.03.2007г. на Министерски съвет (ДВ 21/09.03.2007г.) и 2-те защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, отложени с решение на

заседание на НСБР (Протокол № 7 от 13.09.2007г.), по предложение на Държавната Агенция по горите (Национално управление по горите) и взима следните решения:

- 24 защитени зони за птиците са приети без промени в площта;
- на 2 защитени зони за птиците е намалена площта, с оглед изключването на някои населени места, курортни комплекси, обработваеми площи: Калиакра (с 5 286,5 ха) и Емине (с 2 206,2 ха);
- на 1 защитена зона за местообитанията – “Река Палакария” е редуцирана площта с 75 ха;
- 1 защитена зона за местообитанията – “Рила буфер” отпадна от списъка на защитените зони.

С Решение № 8022/04.12.2007г. на Министерски съвет (ДВ 107/08.12.2007г.) се допълва решение Решение № 122/02.03.2007г с

- 26 защитени зони за птиците заемат 9,13% от територията на страната
- 21 защитени зони за хабитатите заемат 3,06% от територията на страната

На 15.11.2007 министър на околната среда издава първата заповед на защитена зона за опазване на дивите птици - BG0002048 Суха река.

В края на 2007 и началото на 2008 година започва усилена подготовка за биогеографските семинари с изключение на черноморските видове и местообитания – процедура създадена в изпълнение чл. 4 (2) на Директива 92/43. Правителството възлага на БАН прецизиране на НАТУРА 2000 базата данни, процес който е проведен в рамките на работна група, включваща вносителите и респондентите на защитените зони и завършила с изработването на консенсусен научен продукт отразяващ най-добрата налична научна информация. Успоредно от страна на коалиция от НПО в Европейската комисия са внесени доклади оценяващи пълнотата на мрежата НАТУРА 2000 за отделните местообитания и видове и посочващи необходимостта от допълване на мрежата за редица видове и местообитания, както и научни резерви към референтния списък от видове на основата на известни находища разположени на територията на Румъния непосредствено до границата на страната;

С Решение № 52/05.02.2008г. на Министерски съвет (ДВ 14/12.02.2008г.) се допълва и изменят Решение № 122/02.03.2007г и последващите го като отпадат изискването в защитените зони да се включват самоцели имоти и че границите на защитените зони не се включват населени места, селищни образувания и концесионни площи за полезни изкопаеми и територии от първостепенен обществен интерес.

Биогеографските семинари са проведени на 08-12 юни 2008 г. в гр. Сибиу, Румъния. Резултатите от семинарите са:

- Минимални недостатъчности и корекции (поправка на данни или включване на видове и местообитания в обявени зони), внесени от България до 1 септември 2008: 3130 (включване в BG0001040); 3140 (в BG0000166 промяна в С от D, в BG0000205 да се смени на 1530); 3150 (включване в BG0000322, BG0000134); 3140 (в BG0000166 промяна в С от D, включване в BG0000118); 3160 (включване в BG0000113); 3150 (включване в BG0000118); 6210 (в BG0000138 да се смени на 6240); 6240 (в BG0000149, BG0000151, BG0000298, BG0000322, BG00001011, BG00001012, BG00001013, BG00001033, BG00001375 да се смени на 62A0); 62A0 (в BG00001037 да се смени на 6240); 62C0 (промяна в BG0000107 и BG0000572); 6410; 7210; 8210 (включване в BG00001028, BG0000190, BG0000275, BG0000487); 8310 (включване в BG0000216); 6210 (записване за BG0000138 в 6240); *Eleocharis carniolica* (включване в BG0000322, BG0000154, BG0000208); *Aldrovanda vesiculosa* (включване в BG0000322); *Potentilla emilii-popii* (в BG0000130 промяна в С от D, изключване от BG0000608); *Lycaena dispar* (добавяне в съществуваща зони BG0000130, BG0000570); **Callimorpha quadripunctaria* (добавяне в зони BG0000211, BG00001043, BG0000107, BG0000130); *Euphydryas aurinia* (добавяне в зони по Стара планина BG0000211, BG0000399, BG00001493); *Carabus menetriesi rachelei* (в BG0000168 промяна в С от D); *Propomacrus cupriacus* (корекция на името); *Hypodryas maturna* (корекция на името); *Nymphalis vaualbum* (добавяне в зони); *Cordulegaster heros* (добавяне в зони); *Polyommatus eroides* (добавяне в зони в източна Стара планина); *Aspius aspius* (добавяне в зона BG00001007); *Alosa fallax/Alosa agone* (проверка на данните); *Triturus cristatus* (включване в BG00001040); *Alosa pontica /Alosa immaculata* (оправяне на името); *Alosa tanaica* (оправяне на името от *Alosa caspia bulgarica*); *Vormela peregusna* (включване в BG0000247); *Rhinolophus mehelyi* (в BG0000130 промяна в С от D, добавяне в BG0000570 и BG0000130);
- Средна недостатъчност (необходимост от нови територии, първоначално договорен срок за внасяне 1 септември 2009, удължен заради големия брой научни резерви до есента на 2010); 1530 (добавяне на нови зони); 6250 (добавяне на нова зона в Дунавска равнина – находище с висока представителност); 91AA (географска недостатъчност, добавяне на зони в Сърнена Средна Гора); *9180 (недостатъчно покритие, нови зони с Стара Планина); *9530 (недостатъчно покритие, нови зони в Родопите); *9560 (невключено находище, нови зони в Родопите); *Dioszeghyana schmidtii* (добавяне на находището в северозападна България); *Cordulegaster heros* (добавяне на находището в северозападна България); *Alosa pontica /Alosa immaculata/* (разширяване на зоните в Дунав); *Gobio albiginnatus* (разширяване на зоните в Дунав); *Rhodeus sericeus amarus* (разширяване на зоните в Дунав); *Misgurnus fossilis* (разширяване на зоните в Дунав); *Gymnocephalus schraetzer* (разширяване на зоните в Дунав); *Zingel streber* (разширяване на зоните в Дунав – стъпкови

- биокоридори); *Zingel zingel* (разширяване на зоните в Дунав– стъпкови биокоридори); *Lynx lynx* (разширяване на зона BG0000313);
- Научна резерва (вероятна необходимост от нови територии или добавяне в съществуващи, първоначално договорен срок за внасяне 1 септември 2009, удължен заради големия брой научни резерви до есента на 2010)- 91Н0 (проверка на покритието); *Echium russicum* (добавяне в съществуваща зона BG0000570); *Centaurea jankae* (добавяне в съществуваща зона BG0000570); *Himantoglossum caprinum* (добавяне в съществуваща зона BG0000106, BG0000107, BG0000130, BG0000570); *Paracaloptenus caloptenoides* (добавяне в съществуваща зона BG0000107); *Coenonympha oedippus* (добавяне на находища, които не са в зони); **Austropotamobius torrentium* (добавяне на нови зони в Рила); **Rosalia alpina* (добавяне на нови зони в Рила); *Eriogaster catax* (добавяне на липсващи находища в нови зони в Родопите и Рила); *Cottus gobio* (добавяне на нови зони в Рила); *Testudo hermanni* (добавяне на нови зони по долината на река Струма); *Testudo graeca* (добавяне на нови зони по долината на река Струма); *Spermophilus citellus* (добавяне на нови зони в Рила); **Canis lupus* (добавяне на нови зони стъпкови биокоридори); **Ursus arctos* (добавяне на нови зони в Рила и Ихтиманска Средна Гора);
 - Изтриване от референтния списък – 6170, *Alosa maenotica* , *Alosa tanaica* от континенталния биогеографски регион; 7210 от алпийския биогеографски регион; 91BA, *Nymphodryas maturna*, *Alosa maenotica* от черноморския биогеографски регион;
 - Научни резерви към референтните списъци - *Gladiolus palustris*, *Colchicum arenarium*, *Chalcalburnus chalcoides*, *Arytrura musculus*, *Colias myrmidone*, *Catopta thrips*, *Pseudophilotes bavius* за континенталния биогеографски регион; *Erannis ankeraria*, *Arytrura musculus* за черноморския биогеографски регион;

През 2008 година е одобрен от Министъра по околна среда и води и влязъл в сила план за действие за опазване на мечката. В приложение 11 е направена оценка на пълнотата на мрежата НАТУРА 2000, предвид научната резерва за вида, като е установена географска недостатъчност за вида в Рила и Ихтиманска Средна Гора и е предвидено обявяване на две нови защитени зони;

През 2008 година са издадени заповедите за обявяване на 84 защитени зони за птиците.

През 2009 година на БАН от МОСВ е възложена задача за предлагане на решения по всички средни недостатъчности и научни резерви – „Развитие на националната екологична мрежа Натура 2000, етап 2009”, финансиран от МОСВ, във връзка с отговорите, които България трябва да изпрати до Комисията в Брюксел по заключенията от биогеографските семинари в Сибиу . Ръководител на разработката е ст.н.с. д-р Вълко Бисерков. Резултата на разработката е представен през 2010 година и включва :

Документация по Чл. 8 (стандартни формуляри, база данни и картни материали) за предложение на:

- 7 нови пЗЗ за хабитатите – ЗЗ Ново село; ЗЗ Конунски дол; ЗЗ Чирпански възвишения; ЗЗ Рила изток; ЗЗ Рила запад; ЗЗ Рила север; ЗЗ Рила юг);
- разширение на 27 съществуващи ЗЗ за хабитатите - (ЗЗ Остров Близнаци; ЗЗ Арчар; ЗЗ Орсоя; ЗЗ Острови Козлодуй; ЗЗ Река Огоста; ЗЗ Остров; ЗЗ Карабоаз; ЗЗ Персина; ЗЗ Пожарево Гарван; ЗЗ Остров Чайка; ЗЗ Цар Петрово; ЗЗ Войница; ЗЗ Западна Стара планина и Предбалкан; ЗЗ Руй; ЗЗ Земен; ЗЗ Скрино; ЗЗ Кресна - Илинденци; ЗЗ Среден Пирин - Алиботуш; ЗЗ Средна гора; ЗЗ Черни рид; ЗЗ Централен Балкан - буфер; ЗЗ Керменски възвишения; ЗЗ Река Мочурица; ЗЗ Река Тунджа 1; ЗЗ Родопи Западни; ЗЗ Родопи Средни; ЗЗ Родопи Източни.

На 02.07.2009 МОСВ_НСЗП става бенефициент на Проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природните местообитания и видове – фаза 1”, по който са разходвани средства в размер на 19 683 843 лева от средствата на ОПОС и . 4 132 777 лева от държавния бюджет. Проектът извършва дейности по картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове, на територията на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, както и дейности по определяне на рискови за дивите птици територии при изграждане на ветрогенератори, които се изпълняват на територията на защитени зони за опазване на дивите птици и извън тях, с оглед на миграционните трасета. Проектът се изпълнява до 02.08.2015

На 02.07.2009 МОСВ-НСЗП става бенефициент на проект „Разработване и внедряване на информационна система за защитените зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000” по който са разходвани средства в размер на 1 241 221лв. Той е с продължителност до 01.08.2015 . Чрез него се изгражда единна информационна система за нуждите на управлението на защитените зони, която обединява пространствени и непространствени данни от различни източници и ще осигурява лесен достъп до тях през Интернет от страна на институциите, свързани с управлението на защитените зони. Като част от информационната система се изгражда и публичен регистър с данни за извършване на процедурите по оценка на съвместимостта на плановете, програмите, проектите и инвестиционните предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони.

На 2 юли 2009 МОСВ – НСЗП става бенефициент на проект „Национална информационна и комуникационна стратегия за мрежата НАТУРА 2000“ По проекта е изработена национална комуникационна стратегията за екологичната мрежа Натура 2000. Проектът е изпълняван до 02.02.2015 и по него са изплатени средства в размер 122 046 лева.

През 2009 година са издадени заповедите за обявяване на 5 защитени зони за птиците и е изменена една заповед за защитена зона за опазване на дивите птици.

Внесеното предложение е разгледано на заседание на НСБР на 22.10.2010 г., като са одобрени всички предложения с изключение на проекто зоните Рила север и Рила юг, които са отложени за следващо заседание с мотивировка за допълнително съгласуване и прецизиране. Проектна документация по Чл. 8 за предложение на нови зони и разширения на съществуващи зони в района на Рила е върната за доработване след работни срещи с МОСВ и НПО.

С Решение № 811/16.11.2010г. на Министерски съвет (ДВ 96/7.12.2010г.) се допълва и изменят Решение № 122/02.03.2007г и последващите като се увеличават площите на 26 защитени зони за хабитатите и включват се три нови защитени зони за хабитатите – Конунски дол, Чирпански възвишения и Ново село.

БАН организира работни срещи с МОСВ и МЗГ, на които е уточнено, че ще бъде подготвена документация по Чл. 8 за 4 нови зони (Рила Север, Рила Юг, Рила Изток и Рила Запад) и едно разширение на съществуващата 33 Черни рид, на мястото на първоначално предложените Рила Север и Рила Юг. БАН разработва картните материали и стандартен формуляр за зоните.

През 2010 година са издадени заповедите за обявяване на 12 защитени зони за опазване на дивите птици.

С Решение № 335/26,05.2011г. на Министерски съвет (ДВ 41/31.05.2011г.) се допълва и изменят Решение № 122/02.03.2007г и последващите като:

- увеличава площта на една защитена зона за хабитатите – Остров Вардим
- увеличава площта на две защитени зони за птиците
- се допълва списъка на защитените зони за птиците с нови 4 зони – Централен Балкан – буфер, Пирин – буфер, Българка и Рилски манастир

През 2011 година не са издавани заповедите за обявяване на защитени зони.

На 4.12.2012 г. НСБР приема и предлага на Министъра на околната среда и водите да внесе за разглеждане в Министерски съвет списък на следните защитени зони:

- I.I. Предложение за разширение на съществуващи защитени зони съгласно Директива 92/43/ЕИО: BG0000103 Галата, BG0000146 Плаж Градина - Златна рибка, BG0000573 Комплекс Калиакра, BG0001001 Ропотамо, BG0001004 Емине – Иракли, BG0001007 Странджа
- I.II. Предложение за нови защитени морски зони съгласно Директива 92/43/ЕИО: BG0001500 Аладжа банка, BG0001501 Емона, BG0001502 Отманли

През 2013 година са издадени заповедите за обявяване на 4 защитени зони за опазване на дивите птици и са изменени 21 заповеди за птиците.

На 7.10.2013 г. ПУДООС сключва договор за безвъзмездна помощ 9297/07.10. 2013 г. за „Проучване за включване на нови територии от природно местообитание 62С0* Понто-Сарматски степи в екологичната мрежа Натура 2000 в България“ между ПУДООС и ИБЕИ-БАН. Докладът е изработен от авторски колектив в състав доц. д-р Антоанета Петрова, доц. д-р Ива Апостолова, д-р Кирил Василев, докторант Христо Педашенко и доц. д-р Анна Ганева.

На 8.10.2013 г. НСБР разглежда и приема предложение за увеличаване площта на защитена зона за птиците на Калиакра (на БДЗП и на ИБЕИ при БАН) и създаване на нова защитена зона за птиците Било (предложение на ИБЕИ при БАН).

С Решение № 660/1.11.2013г. на Министерски съвет (ДВ 97/8.11.2013г.) се допълва и изменят Решение № 122/02.03.2007г и последващите като:

- се заличава 33 за хабитатите BG0000110 Острови Св. Иван и Св. Петър, поради включването и в BG0000146 Плаж Градина - Златна рибка
- се увеличава площта на шест защитени зони за хабитатите като се включват големи площи акватория - BG0000103 Галата, BG0000146 Плаж Градина - Златна рибка, BG0000573 Комплекс Калиакра, BG0001001 Ропотамо, BG0001004 Емине – Иракли, BG0001007 Странджа
- се създават три морски защитени зони - BG0001500 Аладжа банка, BG0001501 Емона, BG0001502 Отманли

На 4.2.2014 г. ИБЕИ при БАН представя на ПУДООС доклад „Проучване за включване на нови територии от природно местообитание 62С0* Понто-Сарматски степи в екологичната мрежа Натура 2000 в България“. В доклада се прави предложение за предложението за създаване на нова защитена зона “Девненски хълмове” и за разширение на съществуващи защитени зони - “Крайморска Добруджа” и “Комплекс Калиакра”.

На заседанието си от 7.03.2014 г. НСБР приема предложението на ИБЕИ при БАН и на основание чл. 10, ал. 2 от ЗБР предлага на Министъра на околната среда и водите да внесе за разглеждане в Министерския съвет предложение за изменение и допълване на приетите от него списъци на защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна както следва:

- увеличение на площта на защитени зони BG0000130 “Крайморска Добруджа” и BG0000573 “Комплекс Калиакра;
- допълване на списъка с нова защитена зона BG000635 “Девненски хълмове”.

С Решение № 223/24.04.2014г. на Министерски съвет (ДВ 37/29.04.2014г.) се допълва и изменят Решение № 122/02.03.2007г и последващите като:

- се увеличава площта на защитени зони BG0000130 "Крайморска Добруджа" и BG0000573 "Комплекс Калиакра за хабитатите;
- се допълва списъка с нова защитена зона за хабитатите BG000635 "Девненски хълмове".

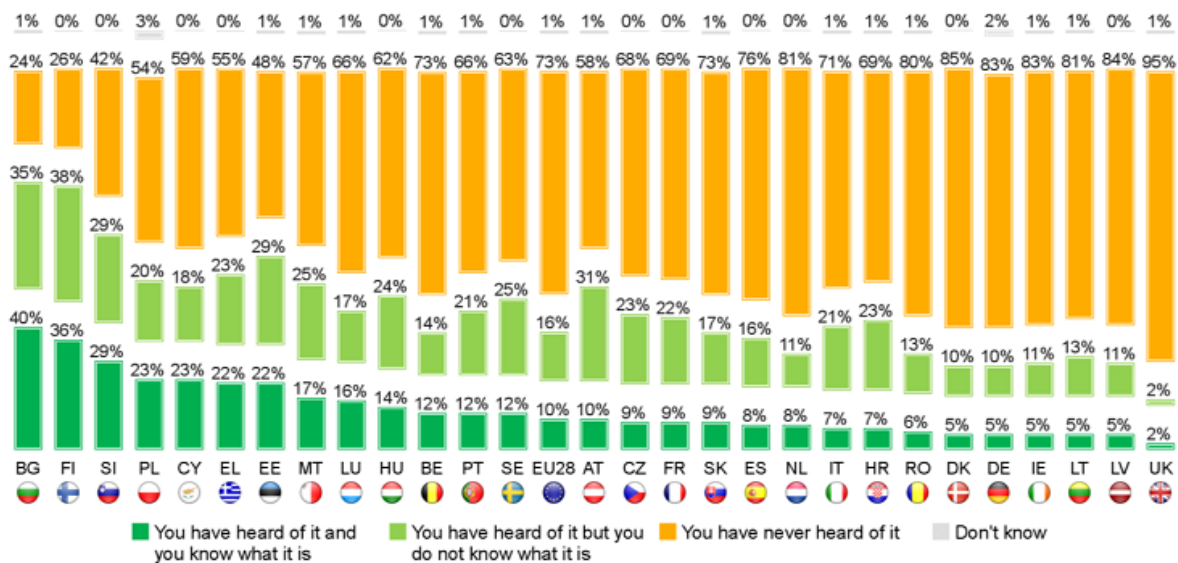
На 17.07.2014 г от Българската туристическа камара, Бургаската регионална туристическа камара, Българската асоциация за алтернативен туризъм (БААТ), Асоциацията на българските туроператори и туристически агенти (АБТТА), Българската асоциация за селски и еко-туризъм (БАСЕТ), Българската асоциация на туристическите агенции, Коалицията от НПО и граждански групи "За да остане природа в България", Гражданската инициатива за опазване на културно-историческото наследство подписват общ меморандум в който е засегната и темата за Натура 2000. Бизнесът и екологичните НПО се обединяват и имат следните общи тези:

- Декларират своята подкрепа за реализирането на политиката на отговорно устройствено планиране, опазване на природното и културното наследство и развитието на туризма, основаващи се вкл. на спазване на законовите ограничения върху дейностите, осъществявани в уязвими към антропогенно въздействие райони, защитени територии и зоните от мрежата НАТУРА 2000;
- Потвърждават готовността си, че до постигането на тази обща цел ще защитават пред институциите на Република България, Европейския съюз и местните власти, както и други заинтересовани страни няколко основни тези, вкл. Приемане на промени в законите, регулиращи планирането на територията и строителството с цел преустановяване на урбанизацията на ключови туристически ресурси по Черноморието като плажовете в защитените територии, частта от зоните А и Б на Черноморското крайбрежие, попадащи в защитените зони от НАТУРА 2000 и Планиране на планинските ски курорти при съобразяване на туристическите зони със статута на защита и управление на националните и природни паркове и защитените зони от НАТУРА 2000 и акцентиране върху възможностите за развитие на целогодишен туризъм

През 2014 година е издадена една заповед за обявяване на защитена зона за опазване на дивите птици и изменени 2 заповеди за защитени зони за птиците.

В проучване на общественото мнение в ЕС от май-юни 2015 – Евробарометър 436 Attitudes of Europeans towards Biodiversity се вижда, че гражданите на България са с най-високо познание върху термина Натура 2000.

QB10. Have you heard of the Natura 2000 network?

През 2015 година са издадени 6 заповеди за защитени зони по директивата за хабитатите и е изменена една заповед за защитена зона по директивата за птиците.

На заседанието си от 22.03.2016 г. НСБР приема решение и предлага на министъра на околната среда и водите:

- На основание чл. 10, ал. 2 от Закона за биологичното разнообразие, да внесе за разглеждане в Министерския съвет предложение за изменение на списъка на защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, приет с Решение № 122/2007 г. на Министерския съвет, както следва: Заличаване на защитена зона BG0000607 „Пещера Микре“; Увеличаване площта на защитена зона BG0000266 „Пещера Мандрата“; Намалвяване на площта на защитена зона BG0000526 „Долно Линево“ и промяна в границите ѝ.
- Да отложи разглеждането на документацията за новопредложената защитена зона „Рила-буфер“ за опазване на дивите птици до 2 години за извършване на допълнителни проучвания. Допълнителните проучвания да бъдат възложени на експерти, които не са участвали в изготвянето на предложението, както и на такива, участвали в подготовката на представените за настоящото заседание становища

През 2016 година са издадени 2 заповеди за защитени зони по директивата за хабитатите и е изменена една заповед за защитена зона по директивата за птиците.

С Решение № 598/22.06.2016г. на Министерски съвет (ДВ 59/29.06.2016г.) се допълва и изменят Решение № 122/02.03.2007г и последващите като се заличаване защитена зона BG0000607 „Пещера Микре“; увеличава се площта на защитена зона BG0000266 „Пещера Мандрата“ и се намалвява площта на защитена зона BG0000526 „Долно Линево“.

На 10 ноември 2017 г. стартира проект “Натура 2000 в Черно Море“ по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова BG16M1OP002-3.005 на оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“. Основната цел на проекта е завършване на изграждането и развитието на мрежата „Натура 2000“ в морската среда. Основната дейност предвидена в рамките на този проект е проучването и картирането на разпространението на типовете природни местообитания, местообитания на видове и техните популации, както и определяне на природозащитното им състояние в морските пространства на Република България. Стойността на проекта е 11 734 980 лева, от които 9 974 733 лева са предоставени от Европейския фонд за регионално развитие, а 1 760 247 лева са национално съфинансирани. Продължителността на проекта е 70 месеца, считано от месец октомври 2017 г. Бенефициент по проекта е дирекция „Национална служба за защита на природата“ към МОСВ.

През 2017 година е издадена една заповед за защитена зона по директивата за хабитатите и са изменени три заповеди за защитени зони по директивата за птиците.

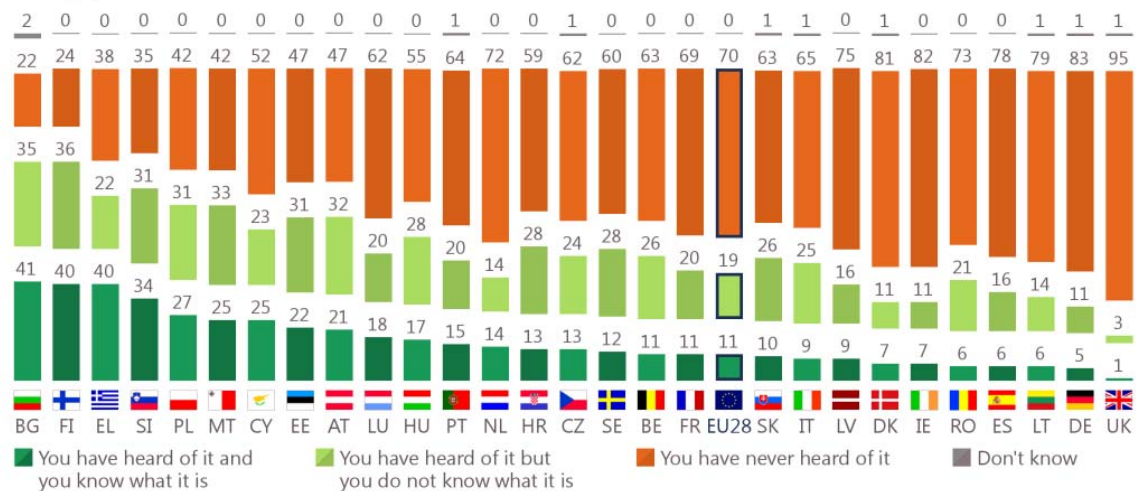
На заседанието си 7.12.2018 г. НСБР приема следните решения свързани с Натура 2000:

- Да не разглежда предложението на СИП за нова защитена зона по Директивата за птиците и Директивата за местообитанията, поради непълен комплект документи, съгласно чл. 8, ал. 1 от ЗБР и липсата на научна обосновка към него.
- Предлага на министъра на околната среда и водите: да приеме внесеното предложение за определяне на нова защитена зона за опазване на дивите птици, с наименование „Рила буфер“, като мярка в изпълнение на решението на съда на ЕС; да одобри нова зона по Натура 2000 в района на Рила планина. Целта е отстраняване на констатираната недостатъчност на мрежата за двата вида, предмет на опазване в района – главоч (*Cottus gobio*) и кафява мечка (*Ursus arctos*).; обявяване на нова защитена зона „Ниска Рила“, която да е с обхват, съгласно предложението на Министерство на земеделието храните и горите.

През 2018 година няма издавани заповеди за обявяване на защитени зони.

В проучване на общественото мнение в ЕС от декември 2018 – Евробарометър 481 Attitudes of Europeans towards Biodiversity се вижда, че гражданите на България са с най-високо познание върху термина Натура 2000

QA5 Have you heard of the Natura 2000 network?
(%)

Base: all respondents (N= 27,643)

С Решение № 177/7.04.2019г. на Министерски съвет (ДВ 29/08.04.2019г.) се допълва и изменят Решение № 122/02.03.2007г и последващите като се създава нова защитена зона за опазване на дивите птици BG0002129 Рила буфер и се създава нова защитена зона за хабитатите BG0000636 Ника Рила. С приемането на новите защитени зони в този район, България изпълни поетите ангажименти в изпълнение на решение на Съда на ЕС по дело C-97/17, както и на запитвания от страна ГД „Околна среда“ към ЕК по отношение на отстраняване на недостатъчности в мрежата Натура 2000 по Директивата за местообитанията за видовете кафява мечка и главоч.

На 22.7.2019 г. Министерство на околната среда и водите започна изпълнението на проект „Знания за Натура 2000“. Основната цел на проекта е повишаване на нивото на информираност на населението и на капацитета и приноса на заинтересованите страни за европейската екологична мрежа Натура 2000. Също така ще бъде разработен Документ за целите на Натура 2000, на базата на който ще бъде актуализирана Националната приоритетна рамка за действие (НПРД), което ще допринесе за осигуряване на ефективно управление на мрежата. Проектът предвижда създаване на единна комуникационна платформа, която ще подпомогне провеждането на три национални информационни кампании „Знания за Натура 2000“, които целят повишаване на подкрепата и разширяване на знанията за управление на Натура 2000. В рамките на кампанията ще бъдат организирани 3 национални и 84 регионални събития за представяне на възможностите и ползите, които предоставя европейската екологична мрежа. Ще бъде разработена концепция за дигитална маркетинг кампания. Ще бъде създадена онлайн платформа, на която ще бъдат качвани всички материали, подготвени от изпълнителите. Посредством дигиталната платформа ще бъдат проведени три национални конкурса „Знания за Натура 2000“, по един годишно, на които ще бъдат излъчени по 28 регионални и 3 национални победители. За целта ще се разработи интерактивен конкурсен инструмент. В рамките на проекта ще бъдат организирани и три

научни форума по актуални специфични теми, свързани с мрежата Натура 2000. В резултат на реализацията на дейностите по проекта се очаква да се постигне популяризиране на целите на европейската екологична мрежа и да се генерира широка обществена подкрепа за тяхното постигане. Проект BG16M1OP002-3.006-0001-C03 “Знания за Натура 2000” се изпълнява с финансовата подкрепа на ОП „Околна среда 2014-2020 г.“. Бенефициент по него е Дирекция „Национална служба за защита на природата“ в МОСВ. Общата стойност на проекта е 4 300 000 лв., от които 3 655 000 лв. от Европейски фонд за регионално развитие и 645 000 лв. национално съфинансиране. Срокът на изпълнение до 14.05.2023 г.

През 2019 година са издадени две заповеди за защитени зони по директивата за хабитатите.

При анализа процеса на създаване на НЕМ по отношение участието заинтересованите групи, можем да направим следните изводи:

Независимо, че всички функции и действия по създаване на мрежата Натура 2000 са в правомощията на МОСВ, министерството е използвало през цялото време капацитета на БАН и неправителствените организации за тяхното изпълнение.

Независимо, че е разчитало само на външната експертиза на БАН и НПО министерство на околната среда не е имало доверие в нея и част от решенията свързани с мрежата са политически.

Недоверието в капацитета на НПО и БАН от страна на МОСВ се е проявило в действия за включване на друга заинтересована група – бизнеса, които стават основни изпълнители на обществените поръчки за научни и изследователски дейности.

Ролята на отделните граждани в процеса на създаване на мрежата е класическа – да бъдат информирани и ако имат желание да изразят мнение, то да бъде изслушано,

Гражданите не се съгласили в ролята да бъдат само информирани и чрез протести през зимата на 2006 – 2007 са поискали да взимат решенията или поне да окажат по-голямо влияние върху тях. Напълно нормално за всяка конфликтна ситуация общественото мнение се е разделило на две части застъпващи две противоположни тези – на повече и на по-малко Натура 2000 зони.

Практика на съда на ЕС по отношение развитие на мрежата Natura 2000 в България

Процесът на развитие на мрежата Natura 2000 в България е било обект на две съдебни решени на съда на ЕС

Дело С-141/14, Европейска комисия срещу България

24 март 2014 г. Комисията предявява иск срещу България с искане съдът да установи следното:

1. Като не е включила изцяло териториите на орнитологично важните места (наричани по-нататък „ОВМ“) в специалната защитена зона (наричана по-нататък „СЗЗ“) в района на Калиакра (наричана по-нататък „СЗЗ „Калиакра“), Република България не е класифицирала като СЗЗ най-подходящите по брой и площ територии с оглед на опазването, от една страна, на биологичните видове по приложение I към Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици (ОВ L 20, 2010 г., стр. 7, наричана по-нататък „Директивата за птиците“), и от друга, на редовно срещащите се мигриращи видове, които не са включени в приложение I, в сухоземната и морската географска зона, в която се прилага тази директива, и поради това не е изпълнила задълженията си по член 4, параграфи 1 и 2 от посочената директива,
2. като е одобрила проектите „АЕС Гео Енерджи“, „Уиндтех“, „Брестиом“, „Дисиб“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“ на територията на ОВМ в района на Калиакра (наричано по-нататък „ОВМ „Калиакра“), която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като СЗЗ, Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 4 от Директивата за птиците,
3. като е одобрила проектите „Калиакра уинд пауър“, „ЕВН Енертраг Каварна“, „ЦИД — Атлас“, „Вертикал — Петков и с-ие“ и „Трейшън клифс голф енд спа резорт“ на територията на СЗЗ „Калиакра“, на територията от значение за Общността „Комплекс Калиакра“ (наричана по-нататък „ТЗО „Комплекс Калиакра“) и на СЗЗ в района на Белите скали (наричана по-нататък „СЗЗ „Белите скали“), Република България не е изпълнила задълженията си по член 6, параграф 2 от Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (ОВ L 206, стр. 7; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 109, наричана по-нататък „Директивата за местообитанията“),
4. като не е оценила по подходящ начин кумулативния ефект на проектите „АЕС Гео Енерджи“, „Уиндтех“, „Брестиом“, „Дисиб“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“, които е одобрила на територията на ОВМ „Калиакра“, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като СЗЗ, Република България не е

изпълнила задълженията си по член 2, параграф 1 във връзка с член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда (ОВ L 26, стр. 1) и точка 1, буква б) от приложение III към нея.

Обстоятелствата по спора и досъдебната процедура:

- Районът на Калиакра, който се намира на българското черноморско крайбрежие, е важна зона за опазването на редица видове птици и техните местообитания, поради което е определен за ОВМ от неправителствената организация „Бърдлайф интернешънъл“ (BirdLife International).
- На 18 декември 2007 г. в съответствие с Директивата за птиците Република България създава СЗЗ „Калиакра“. Тази защитена зона обаче обхваща само две трети от територията на ОВМ „Калиакра“. Освен това западно от СЗЗ „Калиакра“ и извън ОВМ „Калиакра“ Република България установява СЗЗ „Белите скали“. Наред с това тази държава членка предлага на Комисията да определи почти цялата площ на СЗЗ „Калиакра“ и СЗЗ „Белите скали“ като територия от значение за Общността с наименованието „Комплекс Калиакра“ (наричана по-нататък „ТЗО „Комплекс Калиакра“).
- След жалби от Българското дружество за защита на птиците във връзка с недостатъчния географски обхват на СЗЗ „Калиакра“ и неблагоприятните последици от редица бизнес проекти за естествените местообитания и за местообитанията на някои видове птици, на 6 юни 2008 г. Комисията отправя официално уведомително писмо до Република България, в което я приканва да преустанови констатираните нарушения на задълженията ѝ по член 4, параграфи 1 и 2 от Директивата за птиците по отношение на шест СЗЗ, в това число СЗЗ „Калиакра“. Тъй като не е удовлетворена от различните отговори, предоставени от Република България, на 1 декември 2008 г. Комисията ѝ изпраща второ официално уведомително писмо, в което изисква да бъдат преустановени нарушенията на задълженията ѝ по член 4, параграф 4 от Директивата за птиците и член 2, параграф 1 във връзка с член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92 и приложение III към нея, доколкото тази държава членка е разрешила изграждането на множество вятърни генератори в границите на ОВМ „Калиакра“. На 30 януари 2009 г. Република България отговаря на тези писма, а след това няколко пъти изпраща допълнителна информация.
- На 30 септември 2011 г. Комисията връчва на Република България трето, допълнително официално уведомително писмо, в което, от една страна, обединява двете предходни писма, и от друга, отправя нови искания във връзка с териториите на ОВМ „Калиакра“, СЗЗ „Белите скали“ и ТЗО „Комплекс Калиакра“. В това писмо се поставят две групи въпроси: за недостатъчния географски обхват на територията на СЗЗ „Калиакра“ и за въздействието на редица проекти върху СЗЗ

- „Калиакра“, СЗЗ „Белите скали“, ТЗО „Комплекс Калиакра“ и зоната, която е трябвало, но не е била класифицирана като СЗЗ според списъка на ОВМ.
- На 30 януари 2012 г. Република България уведомява Комисията, че по-голямата част от изброените от нея проекти са одобрени преди присъединяването на страната към Съюза или преди включването на съответните зони в мрежата „Натура 2000“, поради което правото на Съюза не се прилага към тези територии.
 - С писмо от 22 юни 2012 г. Комисията издава мотивирано становище, в което приема, че Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграфи 1, 2 и 4 от Директивата за птиците, член 6, параграфи 2, 3 и 4 от Директивата за местообитанията и член 2, параграф 1 във връзка с член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92 и приложение III към нея.
 - Република България отговаря на мотивираното становище и въз основа на някои допълнителни сведения уведомява Комисията, че е взела редица мерки за отстраняване на констатираните проблеми.
 - Тъй като счита, че положението остава незадоволително, на 24 март 2014 г. Комисията предявява иск пред съда на ЕС

След като разглежда изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 20 май 2015 г., и след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 3 септември 2015 г., Съдът на ЕС (трети състав) постановява в свое решение от 14 януари 2016 година следното:

Като:

- не е включила изцяло териториите на орнитологично важните места в специалната защитена зона в района на Калиакра, Република България не е класифицирала като специална защитена зона най-подходящите по брой и площ територии с оглед на опазването, от една страна, на биологичните видове по приложение I към Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици, и от друга страна, на редовно срещащите се мигриращи видове, които не са включени в приложение I, в сухоземната и морската географска зона, в която се прилага тази директива, и по този начин тази държава членка не е изпълнила задълженията си по член 4, параграфи 1 и 2 от посочената директива,
- е одобрила проектите „АЕС Гео Енерджи“, „Дисиб“ и „Лонгман инвестмънт“ на територията на орнитологично важното място в района на Калиакра, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като специална защитена зона, Република България не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 4 от Директива 2009/147,
- е одобрила проектите „Калиакра уинд пауър“, „ЕВН Енертраг Каварна“ и „Вертикал — Петков и с-ие“, както и проекта „Трейшън клифс голф енд спа резорт“ съответно на територията на специалната защитена зона в района на Калиакра и специалната

защитена зона в района на Белите скали, Република България не е изпълнила задълженията си по член 6, параграф 2 от Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна,

- от една страна, не е оценила правилно кумулативния ефект на проектите „Уиндтех“, „Брестиом“, „Еко Енерджи“ и „Лонгман инвестмънт“ на територията на орнитологично важното място в района на Калиакра, която не е била, а е трябвало да бъде класифицирана като специална защитена зона, и от друга страна, въпреки това е разрешила осъществяването на проекта „Лонгман инвестмънт“, Република България не е изпълнила съответно задълженията си, от една страна, по член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда и точка 1, буква б) от приложение III към нея, и от друга страна, по член 2, параграф 1 от тази директива.

За процеса на създаване на Натура 2000 мрежата е от значение първото твърдение на комисията, а именно за нарушение на член 4, параграфи 1 и 2 от Директивата за птиците, а именно че „Държавите членки класифицират като [СЗЗ] именно най-подходящите по брой и площ територии за опазването на тези видове, съобразно сухоземната и морската географска зона на прилагане на настоящата директива.“ В това отношение съдът установява, че:

31. В настоящия случай е безспорно, че ОВМ „Калиакра“ е с първостепенна значимост за редица птичи видове и тяхното местообитание. Според данните, които Република България е предоставила на Комисията, територията на Калиакра е дом за общо 310 вида птици, от които стотина подлежат на специални мерки по опазване на техните местообитания, а 95 са включени в приложение I към Директивата за птиците, и сред които има множество видове прелетни птици. Сред тези 310 вида птици 106 са от европейско значение от гледна точка на опазването им, 17 са застрашени в световен мащаб, 21 са от категория „SPEC 2“, а 68 са от категория „SPEC 3“ като видове с неблагоприятен природозащитен статус в Европа.

32. Що се отнася, най-напред, до присъствието на гнездящи птици в първоначално неклассифицираната част от ОВМ „Калиакра“, следва да се констатира, както отбелязва генералният адвокат в точки 41—43 от заключението си, че Република България дава убедителното и неопровергано от Комисията обяснение, че типичните гнездящи птици за първоначално защитените местообитания, намиращи се по крайбрежието, гнездят в значително по-малка степен в зоните, състоящи се от земеделски земи. Освен това твърде ограниченото присъствие на късопръстия ястреб (*Accipiter brevipes*), белоопашатия мишелов (*Buteo rufinus*) и бухала (*Bubo bubo*) — доколкото ограничено, че неправителствената организация „Бърдлайф“ (Birdlife) не ги споменава като причина за определянето на територията на Калиакра като ОВМ — не е достатъчно основание да

се приеме, че тези земеделски земи са най-подходящите за опазването на въпросните видове.

33. Що се отнася, по-нататък, до прелетните птици, Комисията посочва — в съответствие с оценката на тази зона като ОВМ и въз основа на изследване, извършено през 2005 г. специално с цел да се определят „местата с тесен фронт на миграция“ в България — че ОВМ „Калиакра“ представлява именно такова място. Всъщност според това изследване през тази година край Калиакра са били наблюдавани над 30000 реещи се птици. ***Тази констатация не може да бъде опровергана с довода на Република България, че във въпросната зона само нерегулярно се наблюдават големи групи прелетни птици, тъй като миграционният им път се влияел от ветровете.***

34. Всъщност, както посочва генералният адвокат в точка 50 от заключението си, именно от данните, представени от тази държава членка, следва, че тези струпвания на птици не са нито случайни, нито пък извънредно редки, а напротив — срещат се редовно при съответните ветрове. Когато се получат такива струпвания, първоначално некласифицираните земеделски площи на ОВМ „Калиакра“ се явяват именно местообитанията, от които прелетните птици се нуждаят за почивка и хранене.

35. Оттук следва, че ОВМ „Калиакра“ е част от най-подходящите територии за опазването на птиците по време на миграция.

36. Накрая, следва да се отхвърли и доводът на Република България, че класифицираната впоследствие като СЗЗ част от ОВМ „Калиакра“ всъщност не е от много голямо значение за опазването на смятаната за световно застрашен вид червеногуша гъска, почти цялата световна популация на която зимува на западното крайбрежие на Черно море. ***Според едно от изследванията, на които се позовава тази държава членка, този вид не всяка година търси храна на териториите на разширението на СЗЗ „Калиакра“. Както обаче подчертава Комисията, от същото изследване личи, че най-малкото през две от петте години на наблюдение между 1995 г. и 2000 г. няколко хиляди червеногуши гъски са търсили храна в тази част от ОВМ „Калиакра“, впоследствие класифицирана като СЗЗ.***

37. Освен това, както изтъква генералният адвокат в точки 60—63 от заключението си, обстоятелството, че според някои неотдавнашни наблюдения червеногушата гъска по-рядко се среща в териториите, които не са били класифицирани като СЗЗ от самото начало, не изключва възможността тези територии да са от първостепенно значение за храненето на този вид птици, доколкото въпросните наблюдения започват едва след изграждането на голям брой вятърни генератори на тези територии.

Дело С-97/17, Европейска комисия срещу България

На 24 февруари 2017 г. Европейската комисия отправя иск срещу България за установяване на неизпълнение на задължения, предявен на основание член 258 ДФЕС, че като не е обявила за специална защитена зона (наричана по-нататък „СЗЗ“) цялото орнитологично важно място (наричано по-нататък „ОВМ“), обхващащо Рила планина (наричано по-нататък „ОВМ „Рила“), Република България не е класифицирала като СЗЗ най-подходящите по брой и площ територии за опазването на видове птици, посочени в приложение I към Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици (ОВ L 20, 2010 г., стр. 7, наричана по-нататък „Директивата за птиците“), и следователно не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 1 от тази директива.

Обстоятелствата по спора и досъдебната процедура:

След постъпила жалба от Българското дружество за защита на птиците (наричано по-нататък „БДЗП“), което е член на неправителствената организация BirdLife International, на 6 юни 2008 г. Комисията изпраща на Република България официално уведомително писмо, в което посочва, че тази държава членка не е класифицирала като СЗЗ най-подходящите по брой и площ територии от шест ОВМ („Рила“, „Калиакра“, „Централен Балкан“, „Ломовете“, „Пирин“ и „Западни Родопи“) и че поради това не е изпълнила задълженията си по член 4, параграфи 1 и 2 от Директивата за птиците.

В отговорите си на официалното уведомително писмо Република България отрича да е нарушавала задълженията си по Директивата за птиците, като в частност изтъква, че част от ОВМ „Рила“, а именно Рилският манастир, междувременно е била допълнително класифицирана като СЗЗ.

Тъй като не е удовлетворена от отговорите, на 17 октомври 2014 г. Комисията изпраща на Република България мотивирано становище, в което поддържа твърдението си за нарушение на задълженията на тази държава членка по член 4, параграф 1 от Директивата. Мотивираното становище обаче се отнася само до ОВМ „Рила“, тъй като междувременно за ОВМ „Калиакра“ е образувано отделно производство за установяване на неизпълнение, което приключва с решение на Съда от 14 януари 2016 г., Комисия/България (С-141/14, ЕУ:С:2016:8), а ОВМ „Централен Балкан“, „Ломовете“, „Пирин“ и „Западни Родопи“ са класифицирани с широкомащабна мярка като СЗЗ.

Що се отнася до ОВМ „Рила“, в мотивираното становище Комисията приема, че само 72 % от общата му площ е класифицирана като СЗЗ, което води до ограничаване на защитата на 17 вида, посочени в приложение I към Директивата за птиците.

На 15 декември 2014 г. Република България отговаря на мотивираното становище, а на 7 септември 2015 г. и съответно на 3 февруари 2016 г. предоставя допълнителна информация и актуализация. В тези документи посочената държава членка по същество заявява, че класифицирането на 72 % от ОВМ „Рила“ като СЗЗ осигурява „максимална степен на защита за видовете и техните местообитания, описани в ОВМ“, но че в дух на

добро сътрудничество ще положи всички усилия за обсъждането на въпроса за известно разширяване на площта на СЗЗ „Рила“.

Комисията приема, че въпреки взетите мерки Република България все още не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 1 от Директивата за птиците, и решава да предяви иск.

Съдът на ЕС като отчита изложеното в писмената фаза на производството, и предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение, постановява следното решение:

Като не е обявила за специална защитена зона цялото орнитологично важно място, обхващащо Рила планина, Република България не е класифицирала най-подходящите по брой и площ територии за опазването на видове птици, посочени в приложение I към Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици, в резултат на което не е изпълнила задълженията си по член 4, параграф 1 от тази директива.

От решението могат да се извлекат следните мотивите на Съда на ЕС по процедурата за създаване на мрежата Natura 2000 у нас :

67. Следователно Република България не може да се позовава на свободата на преценка, с която разполагат държавите членки, за да обоснове само частичното класифициране като СЗЗ на територии, които в своята цялост отговарят на орнитоложките критерии по член 4, параграф 1 от Директивата за птиците.

71. Що се отнася, първо, до твърдяната недостоверност на изтъкнатите от Комисията научни и правни данни, следва да се отбележи, ***че тези данни, част от които са предоставени от самите български власти, са подложени между 2007 г. и 2010 г. на редица проверки от БАН, БДЗП и специални работни групи от експерти, представляващи българските власти, университетските среди и неправителствени организации, а след това са обсъждани и актуализирани на експертни заседания в рамките на НСБР.***

72, От същите тези данни обаче следва, че неклассифицираната като СЗЗ част от ОВМ „Рила“, а именно територията „Рила буфер“, е подходящо местообитание за редица видове, посочени в приложение I към Директивата за птиците. Освен това цялото ОВМ „Рила“ е с първостепенно значение за голям брой от тези видове, а местообитанията на най-засегнатите от тях са разпръснати както в класифицираната, така и в неклассифицираната като СЗЗ част от това ОВМ.

74. ***Също така, що се отнася до резултатите от заседанията на НСБР от 11 март 2011 г. и 22 март 2016 г., на които Република България решава да отложи решението за евентуалното класифициране на територията „Рила буфер“ като СЗЗ, следва да се***

отбележи, че НСБР не успява да стигне до консенсус за класифицирането ѝ поради несъгласието не на научните експерти, а на служителите на различните участващи в процедурата министерства и някои кметове, от една страна, и поради затруднения във връзка с вътрешната процедура относно обявяването на СЗЗ, от друга.

75. Подобни затруднения обаче не могат да обосновават недостатъчното класифициране на ОВМ „Рила“ като СЗЗ. *Нещо повече, както подчертава Комисията, не само че нито един от научните експерти не се противопоставя на класифицирането на територията „Рила буфер“ като СЗЗ, но и общинските служители не представят никакви научни анализи против класифицирането ѝ, а само предлагат да се извършат нови проучвания.*

76. В това отношение следва да се припомни, че макар всяко класифициране да предполага компетентните власти да са се уверили въз основа на най-добрите налични научни достижения, че засегнатият обект е част от териториите, които са най-подходящи за опазване на птиците, това не означава, че задължението за класифициране по принцип не възниква, докато властите не са оценили и проверили напълно новите научни достижения (решение от 13 декември 2007 г., Комисия/Ирландия, С-418/04, ЕУ:С:2007:780, т. 63 и цитираната съдебна практика).

77. Република България оспорва и решението на Комисията при определянето на значимостта на ОВМ „Рила“ за срещашите се там видове птици да се основе на използвания от BirdLife International праг от 1 % от регионалната или националната гнездова популация.

78. Тъй като обаче е безспорно, *че Република България не е представила нито един друг орнитоложки критерий, който да може да бъде обективно проверен в съпоставка с критериите, използвани от BirdLife International, при липсата на научни доказателства за противното този праг е показател, позволяващ да се прецени дали тази държава членка е трябвало да класифицира цялото ОВМ „Рила“ като СЗЗ* (вж. в този смисъл решение от 13 декември 2007 г., Комисия/Ирландия, С-418/04, ЕУ:С:2007:780, т. 53 и 54).

79. Оттук следва, че доводът на Република България за недостоверност на използваните от Комисията данни не може да бъде приет.

80. Второ, трябва да се отхвърли и доводът на Република България, че имало по-актуални данни — упоменатите в точка 57 от настоящото решение, които Комисията не взела предвид и които се отнасяли до някои видове, за опазването на които трябвало да служи класифицирането на територията „Рила буфер“ като СЗЗ.

81. Наистина от практиката на Съда следва, че с оглед на класифицирането на най-подходящите територии като СЗЗ е необходимо актуализиране на научните данни, за да се определи състоянието на най-застрашените видове, както и това на видовете, които представляват общо наследство на Съюза, и че е важно да се използват най-актуализираните научни данни, които са на разположение в края на срока, определен в мотивираното становище (решение от 13 декември 2007 г., Комисия/Ирландия, С-418/04, ЕУ:С:2007:780, т. 47).

82. След като обаче не са представени други актуализирани научни данни, които да обосновават класифицирането само на част от ОВМ „Рила“ като СЗЗ, Комисията има основание да твърди в исковата молба, че списъкът на ОВМ представлява най-актуалният и най-точен документ за справка, позволяващ да се прецени дали Република България е класифицирала като СЗЗ достатъчни по брой и по площ територии по смисъла на член 4, параграф 1 от Директивата за птиците (вж. в този смисъл решение от 13 декември 2007 г., Комисия/Ирландия, С-418/04, ЕУ:С:2007:780, т. 67). Всъщност, въпреки че не е правно обвързващ за съответните държави членки, този списък съдържа научни доказателства, позволяващи да се прецени дали дадена държава членка е спазила задължението си по тази разпоредба (вж. в този смисъл решение от 7 декември 2000 г., Комисия/Франция, С-374/98, ЕУ:С:2000:670, т. 25 и 26).

83. В този смисъл Съдът нееднократно е постановявал, че предвид научния характер на списъка на ОВМ и липсата на каквото и да е научно доказателство, представено от държава членка, с което да се доказва, че задълженията по член 4, параграф 1 от Директивата за птиците е можело да бъдат изпълнени чрез класифициране като СЗЗ на територии с по-малка обща площ от указаната в списъка, последният може да служи като справочен материал, за да се прецени дали дадена държава членка е класифицирала като СЗЗ достатъчни по брой и по площ територии по смисъла на член 4, параграф 1 (вж. в този смисъл решения от 20 март 2003 г., Комисия/Италия, С-378/01, ЕУ:С:2003:176, т. 18 и от 13 декември 2007 г., Комисия/Ирландия, С-418/04, ЕУ:С:2007:780, т. 52).

84. Следва обаче да се констатира, че Република България, която се ограничава с изтъкване на необходимостта от допълнителни проучвания за ОВМ „Рила“, не е доказала, видно от преписката по делото пред Съда, че е можела да изпълни задълженията си по член 4, параграф 1 от Директивата за птиците, като класифицира като СЗЗ територии, които са различни от указаните в списъка на ОВМ, изготвен от БДЗП за 2007 г., и обхващат по-малка обща площ от тях.

Изводите които можем да направим от двете дела са:

1. България не е изпълнила задълженията си по обявяване на защитените зони по Директивата за птиците, независимо, че е разполагала с достатъчно научна информация за да го извърши.
2. Научната информация, с която разполагала България в двата случая е предоставена от БДЗП.
3. Данните с които е разполагала България са достоверни и са били верифицирани от БАН
4. Научните експерти в НСБР са имали съгласие по данните депозирани от БДЗП по отношение защитените зони за птиците.
5. Решенията на НСБР са могли да бъдат повлияни от преобладаване в неговия състав на „служителите на различните участващи в процедурата министерства и някои кметове“.
6. Отлагането обявяването на защитените зони е извършено липса на научни анализи за това решение.

Съдебна практика по процеса за създаване на Natura 2000 мрежата от защитени зони:

АДМ. Д. № 1461/2008 Г., V ОТД. НА ВАС - ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 6162 ОТ 27.05.2008 Г.

Производството по делото е образувано на основание чл. 145 и сл. от Административно процесуалния кодекс /АПК/ по жалба на Сдружение дива природа "Балкани", чрез пълномощника му адв. Овчаров срещу т. 3 от решение № 661/16.10.2007 година на Министерския съвет /МС/ за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания на дивата флора и фауна и срещу т. 4 от същото решение в частта ѝ по отношение на израза "в границите на защитените зони се включват цели имоти". Оплакванията в жалбата са за незаконосъобразност на решението в оспорените му части поради допуснати нарушения на съдопроизводствените правила, противоречие с материалния закон и с целта на закона.

Жалбата на Сдружение за дива природа "Балкани" срещу т. 3 - 4 в частта ѝ относно израза "в границите на защитените зони се включват цели имоти" на решение № 661/16.10.2007 година на Министерския съвет на Република България е оставена без разглеждане с мотиви, че приемането на списък на защитените зони от МС е част от процедурата по обявяване на защитените зони и предвид разпоредбата на чл. 21, ал. 5 от АПК /според която не са индивидуални административни актове и подлежат на оспорване, волеизявленията на органа, които са част от производството по издаване на административния акт, а само крайния административен акт/, който в случая е заповедта за обявяване на защитена зона. С оглед наличието на важни обществени интереси при обявяването на защитените зони от съдебен контрол е изключен и крайния административен акт - заповедта за обявяване на защитени зони. Поради това оспореното решение на МС не подлежи на съдебен контрол.

АДМ. Д. № 3090/2007 Г., V ОТД. НА ВАС - ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 2372 ОТ 29.02.2008 Г.

Производството е по реда на чл. 126 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във вр. с чл. 120, ал. 2 от Конституцията на Република България.

По жалба на Сдружение за дива природа "Балкани" (СДПБ), ВВФ - Световен фонд за дивата природа, Дунавско-Карпатска програма България (ВВФ), Българско дружество за защита на птиците (БДЗП), Сдружение "Информационен и учебен център по екология" (СИУЦЕ), всички със съдебна регистрация в гр. София и Зелени Балкани - Стара Загора (ЗБ) против Решение на Министерския съвет на Република България (РМС) № 122/02.03.2007 г. (обнародвано в Държавен вестник (ДВ) бр. 21/09.03.2007 г.), е образувано настоящото адм. д. № 3090/2007 г.

По жалба на "Провида" ООД, с. Ягодина, Община Борино, Смолянска област, Сдружение с нестопанска цел "Клуб по делтапланеризъм и парапланеризъм", Перник (КДП), М. О. М., Е. С. М., М. М. П., Д. К. Г., Р. Б. З., М. Г. К., А. И. Б., С. И. К., С. С. К., И. Д. Б.-П., Б. П. С., Е. З. З., Л. Л. П., Г. А. Г., Д. П. Г., Г. И. В., М. П. Г., С. С. В., Н. П. В., Ю. М. В., Йорданка Алек.

Вълчева-Ванева, С. Г. В., М. Й. Б., Г. К. Л. и Е. Л. Х. против същото РМС е образувано адм. д. № 3239/2007 г. по описа на Върховния административен съд (ВАС). В следствие, жалбата на "Провида" ООД е оттеглена, поради което с Определение № 8114/10.08.2007 г. производството в тази част е прекратено, а в останалата е присъединено за съвместно разглеждане към адм. д. № 3090/2007 г.

По жалба на А. Х. Р. от гр. София против същото РМС е образувано адм. д. № 3342/2007 г. С протоколно определение от 30.05.2007 г. състав на ВАС е присъединил производството по делото за съвместно разглеждане към адм. д. № 3090/2007 г.

По жалба на "Екологично сдружение за земята", София (ЕС33) против същото РМС е образувано адм. д. № 3736/2007 г. С Определение № 8187/30.08.2007 г. състав на ВАС е присъединил производството по делото за съвместно разглеждане към адм. д. № 3090/2007 г.

По жалба на "Болкан минерал енд майнинг" ЕАД, с. Челопеч, Софийска област (БММ), постъпила в МС с вх. № 11-00-146/07.06.2007 г. против същото РМС е образувано адм. д. № 5598/2007 г. С Определение № 8199/04.09.2007 г. състав на ВАС е присъединил производството по делото за съвместно разглеждане към адм. д. № 3090/2007 г.

Твърди се от жалбоподателите, че обжалваното РМС № 122/2007 г. е издадено в противоречие с материалния закон, административнопроизводствените правила и с целта на закона. Моли се отмяната на т. 4 -- 5 от него, като се иска, на основание чл. 173, ал. 1 от АПК ВАС да реши спора по същество и да приеме "Списък на защитените зони за опазване на дивите птици" и "Списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна", чрез които се допълнят Приложения № 1 и № 2 към РМС-то с отложените по т. 3 от него защитени зони и с предложените от неправителствените организации на Националния съвет за биологично разнообразие (НСБР), но непредложени от министъра на околната среда и водите на МС, защитени зони за опазване дивите птици и защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Жалбоподателят БММ, обжалва РМС № 122/2007 г. в частта, с която в проекто-защитена зона BG 0001032 - "Източни Родопи", е включена и проектната площ, необходима за осъществяване дейностите по подаденото от него заявление за пряко предоставяне на концесия за добив на злато-съдържащи руди от находище "Хан Крум", Община Крумовград, Област Кърджали.

Съдът ОСТАВЯ без разглеждане жалбата на "Болкан минерал енд майнинг" ЕАД, с. Челопеч, Софийска област, против Решение на Министерския съвет на РБ № 122/02.03.2007 г. като просрочена и съответно процесуално недопустима.

Трябва да отбележим, че съгласно мотивите на съдебния състав „Жалбите на останалите жалбоподатели са процесуално недопустими поради отпаднал правен интерес от

разглеждането им. Както се изложи, нормативното уреждане на спорния въпрос е претърпяло три изменения с РМС №№ 611/2007, 802/2007 и 52/2008 г. **Окончателното решение по въпроса за защитените зони отговаря изцяло и напълно на становищата на жалбоподателите, изложени по делото под формата на възражения против законосъобразността на РМС № 122/2007 г. Фактически към настоящия момент всички техни искания са удовлетворени от МС.**“

Съдът ОСТАВЯ без разглеждане жалбите на Сдружение за дива природа "Балкани", София, ВВФ - Световен фонд за дивата природа, Дунавско-Карпатска програма България, София, Българско дружество за защита на птиците, София, Сдружение "Информационен и учебен център по екология", София, Зелени Балкани, Стара Загора, Сдружение с нестопанска цел "Клуб по делтапланеризъм и парапланеризъм", Перник, "Екологично сдружение за земята", София, М. О. М., Е. С. М., М. М. П., Д. К. Г., Р. Б. З., М. Г. К., А. И. Б., С. И. К., С. С. К., И. Д. Б.-П., Б. П. С., Е. З. З., Л. Л. П., Г. А. Г., Д. П. Г., Г. И. В., М. П. Г., С. С. В., Н. П. В., Ю. М. В., Йорданка Алек. Вълчева-Ванева, С. Г. В., М. Й. Б., Г. К. Л., Е. Л. Х. и А. Х. Р. против същото РМС 122/2007 г. поради липса на правен интерес от отмяната му и ПРЕКРАТЯВА производството по делото.

АДМ. Д. № 3887/2008 Г., V ОТД. НА ВАС - ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 14630 ОТ 29.12.2008 Г.

Производството по делото е образувано по жалби от "Сдружение за защита на интересите на частните собственици", със седалище гр. Варна и от Г. Х. Р. от гр. Варна против т. 1, б. "а" и "б", т. 2, б. "а" и "б" и т. 3, б. "а" и "б" от Решение на Министерски съвет № 52/05.02.2008 г. за изменение и допълнение на решение № 122 на Министерския съвет от 2007 г. за приемане на Списък на защитените зони за опазване на дивите птици и на Списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, на Решение № 661 на Министерския съвет от 2007 г. за приемане на Списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и на Решение № 802 на Министерския съвет от 2007 г. за приемане на Списък на защитените зони за опазване на дивите птици и на Списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Жалбоподателите твърдят, че решението в оспорената му част е незаконосъобразно, като постановено при съществени нарушения на административнопроизводствените правила, в нарушение на материалноправните разпоредби на Закона за биологичното разнообразие и в несъответствие с целта на закона. Молят отмяната му.

Интересно в това дело е, че ВАС признава за заинтересуваните страни СНЦ "Българско дружество за защита на птиците", "Българска фондация биоразнообразие", "Сдружение за дива природа-Балкани", Министъра на околната среда и водите и СНЦ "Сдружение на собствениците на земи от с. Емона, м. Иракли и с. Баня", въпреки че през 2008 прекратява дела на тези организации по предходни решения на МС за приемане на списъка от защитени зони поради липса на техен правен интерес.

Съдът ОСТАВЯ БЕЗ РАЗГЛЕЖДАНЕ жалбите на "Сдружение за защита на интересите на частните собственици", със седалище гр. Варна и от Г. Х. Р. от гр. Варна против т. 1, б. "а" и "б", т. 2, б. "а" и "б" и т. 3 б. "а" и "б" от Решение на Министерски съвет № 52/05.02.2008 г. като подадени срещу акт, неподлежащ на оспорване по съдебен ред.

АДМ. Д. № 16182/2013 Г., III ОТД. НА ВАС - ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 572 ОТ 16.01.2014 Г.

Производството е по реда на чл. 185 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК).

Образувано е по жалба на Сдружение с нестопанска цел "Рибарско сдружение Свети Никола - Поморие", Сдружение с нестопанска цел "Национална асоциация Българско Черноморие" и Сдружение с нестопанска цел "Рибарско сдружение Нептун - Поморие" против Решение № 660 от 01 ноември 2013 г. на Министерски съвет на Република България за изменение на списъци на защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и за приемане на Списък на защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. Изложени са доводи за незаконосъобразност на обжалваното решение на МС като постановено в противоречие с материалния закон и е поискано да бъде отменено.

Съдът ОСТАВЯ БЕЗ РАЗГЛЕЖДАНЕ жалбата на Сдружение с нестопанска цел "Рибарско сдружение Свети Никола - Поморие", Сдружение с нестопанска цел "Национална асоциация Българско Черноморие" и Сдружение с нестопанска цел "Рибарско сдружение Нептун - Поморие" против Решение № 660 от 01 ноември 2013 г. на Министерски съвет на Република България за изменение на списъци на защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и за приемане на Списък на защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, поради процесуална недопустимост. Според съдът оспореното решение на МС е само част от сложния фактически състав по определяне на защитени зони, който не подлежи на самостоятелен съдебен контрол. За съдът не е без значение и факта, който също е в подкрепа на становището за недопустимост на жалбата, а именно, че съгласно чл. 12, ал. 7 от ЗБР от съдебен контрол е изключен и окончателния административен акт на министъра на околната среда и водите - т.е. той не подлежи на обжалване.

Цялата съдебна практика по създаването на мрежата Natura 2000 се състои само от три съдебни спора, което показва липса на значим противопоставяния, независимо от значимото напрежение извън съдебните зали. Участниците в съдебните дела са основно граждани и техните организации. Единственият представител на бизнеса, който е заявил своята заинтересованост чрез участие в съдебен спор е "Болкан минерал енд майнинг" ЕАД.

В началната фаза на създаване на мрежата като достатъчно заинтересовани се явяват защитниците на мрежата Натура 2000, които оспорват нейното орязване в първите решения на Министерски съвет. Спорът обаче, както и посочва съда се е обезпредметил, доколкото с последващи решение МС е санирал пропуските в първоначалното решение и е обявил всички защитени зони предложени от Националния съвет за биологично разнообразие и е премахнал ненаучното решение, че в териториите на населените места не подлежи да се обявяват защитени зони, защото в тях липсват целеви за опазване видове от анкесите на двете директиви.

Във втория етап – след 2009 година на развитието на мрежата Натура 2000, когато се запълват непълнотите установени от ЕК се появяват вече представители на стопански заинтересованите лица – неправителствени организации на собственици на недвижими имоти и рибари. Липсата на защитниците на мрежата и бизнеса в единственият спор в този етап на развитие вероятно се дължи на факта, че мрежата Натура 2000 вече се е наложила, а апокалиптичните твърдения от първият етап за национализиране на собственост и забрана за стопанска дейност вече са идентифицирани като неверни от заинтересованите лица.

Препоръки за усъвършенстване на нормативната база с цел засилване участието на заинтересованите страни

Настоящите препоръки са насочени към подобряване включването на заинтересованите страни на различните нива при създаване на мрежата и по-пълно отчитане на техните интереси при постигане целите на Натура 2000.

1. Отчитане на интересите на гражданите

Конституцията посочва в своите начала, че цялата държавна власт произтича от народа. Тя се осъществява от него непосредствено и чрез органите, предвидени в тази Конституция. Прякото включване на гражданите в процесите на създаването на мрежата Натура 2000 изисква те да бъдат информирани и да могат по лесен и удобен начин да изкажат своето мнение, което да бъде отчетено. В този смисъл са и петте предложения:

- Създаване на задължение за МОСВ на задължителни информационни кампании, а не само при възможност;
- Създаване на възможност в МОСВ гражданите да внасят предложения за територии, които да бъдат проучени като бъдещи защитени зони;
- Създаване на електронен информационен център, който дава възможност на всяко заинтересовано лице да получава информация в случай на започване на процедура по създаване на общ или индивидуален административен акт от страна на държавната администрация;
- Създаване на задължителни обществени обсъждания във всяко населено място на заповедите за обявяване на защитените зони;
- Създаване на задължение за обратна връзка към заинтересованите лица за всяко тяхно предложение в процеса, където МОСВ да посочва защо предложението се приема или отхвърля.

2. Отчитане на интересите на неправителствените организации

Конституцията посочва, че сдруженията на гражданите служат за задоволяване и защита на техните интереси, а Закона за юридическите лица с нестопанска цел, че държавата провежда политика за подкрепа на развитието на гражданските организации и създава условия за насърчаване и финансова подкрепа на граждански инициативи. Анализа на процеса на създаване на НЕМ в България и на делата в съда в ЕС и ВАС, показва, че българските неправителствени организации са основно заинтересовано лице и участник в процеса и без тяхното активно участие мрежата Натура 2000 не би могла да се случи. В този смисъл реалната им роля трябва да намери отразяване и в нормативната база, за което могат да сенаправят следните предложения:

- Създаване на възможност НПО да предлагат в НСБР проекти за нови защитени зони заедно със стандартните формуляри за тях;

- Създаване на електронен информационен център, който дава възможност на всяко заинтересовано лице да получава информация в случай на започване на процедура по създаване на общ или индивидуален административен акт от страна на държавната администрация;
- Създаване на задължение за обратна връзка към заинтересованите лица за всяко тяхно предложение в процеса, където МОСВ да посочва защо предложението се приема или отхвърля.

3. Отчитане на интересите на бизнесът

Конституцията на Република България отчита в своите начала, че икономиката на Република България се основава на свободната стопанска инициатива и инвестициите и стопанската дейност на български и чуждестранни граждани и юридически лица се закрилят от закона. По отношение ролята на бизнеса в процеса на създаване на мрежата Натура 2000 тя не се различава от тази на гражданите и НПО и за нейното подобряване могат да се направят следните предложения:

- Създаване на задължение за МОСВ на задължителни информационни кампании, а не само при възможност;
- Създаване на възможност бизнесът да предлагат в НСБР проекти за нови защитени зони заедно със стандартните формуляри за тях;
- Създаване на електронен информационен център, който дава възможност на всяко заинтересовано лице да получава информация в случай на започване на процедура по създаване на общ или индивидуален административен акт от страна на държавната администрация;
- Създаване на задължителни обществени обсъждания във всяко населено място на заповедите за обявяване на защитените зони;
- Създаване на задължение за обратна връзка към заинтересованите лица за всяко тяхно предложение в процеса, където МОСВ да посочва защо предложението се приема или отхвърля.

4. Отчитане интересите на научната общност

Макар БАН да не е самостоятелна целева група в този доклад, отчитайки задълженията в процеса на изготвяне на мрежата да се основава само на най-нови и актуални научни данни, както и активната роля на научната общност в процеса на създаване на мрежата Натура 2000 до момента можем да предложим следните действия които биха подобрили процеса:

- Националният съвет за биологично разнообразие да се състои само от представители на БАН и университетите;
- БАН и университетите на конкурентен принцип да поемат задълженията по мониторинга на мрежата Натура 2000 и отчитане на постигането на нейните цели.

Източници

Решение на Съда (трети състав) от 14 януари 2016 г. Европейска комисия срещу Република България. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1570262313742&uri=CELEX:62014CJ0141>

Решение на съда по дело C-97/17, Европейска комисия срещу България <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1570262313742&uri=CELEX:62017CJ0097>

Регистър на защитените зони приети с решение на Министерски съвет <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/natura-2000/registri-za-zastiteni-zoni/prieti-s-reshenie-na-ministerski-suvet/>

Регистри на защитените зони с обнародвани заповеди по реда на чл. 12 от ЗБР <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/natura-2000/registri-za-zastiteni-zoni/obnarodvani-zapovedi-po-reda-na-chl-12-ot-zbr/>

Документи от заседанията на НСБР <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/biologichno-raznoobrazie/nacionalen-suvet-po-biologichno-raznoobrazie/zasedaniya/>

Страница на МОСВ с обяви за обществени обсъждания на проекти за заповеди на защитените зони <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/obstestveni-obsujdaniya-na-proekti-na-2-broya-zapovedi-za-obyavyavane-na-zastiteni-zoni-po-reda-na-chl-12-ot-zbr/>

Публичен регистър за обявените защитени зони и промените в тях, съгласно Директива 2009/147/ЕО за опазването на дивите птици https://www.moew.government.bg/static/media/ups/articles/attachments/Zapovedi_Z_05022019_mestoobitania2ceff08fe6a9daa708827f944f44c6ea.pdf

Публичен регистър за обявените защитени зони и промените в тях, съгласно Директива 2009/147/ЕО за опазването на дивите птици https://www.moew.government.bg/static/media/ups/articles/attachments/Zapovedi_Ze45d4d806d93971ff229fd67f8219a41.pdf

Интервю с Андрей Ралев и Андрей Ковачев по отношение приноса на СДП Балкани към процеса на изграждане на мрежата Натура 2000, май 2019

Интервю с Катерина Раковска по отношение приноса на WWF Дунавско-карпатска програма България към процеса на изграждане на мрежата Натура 2000, юни 2019

Интервю с д-р Росен Цонев от СУ, д-р Мариус Димитров от ЛТУ и Чавдар Гусев от ИБЕИ при БАН по отношение приноса на научната общност към процеса на изграждане на мрежата Натура 2000, юли 2019

Интервю с Симеон МАрин по отношение приноса на СНЦ Зелени Балкани към процеса на изграждане на мрежата Натура 2000, април 2019

Conservation of Species and Habitats in Bulgaria: EU Approximation, Project Completion Report , (Covering the period 1st October 2002 - 31st December 2004), January 2005

Prime Butterfly Areas – Основни райони за пеперуди в България, Станислав Абаджиев, Стоян Бешков, София 2007

Окончателен отчет на дейности по Договор ПУДООС/ № 4672/ 01.02.2005 “Изграждане на мрежата от защитени зони Натура 2000 в България” за периода от 01.02.2005 – 30.03.2006 г. т “Зелени Балкани – Стара Загора” Април 2006

„Натура 2000 – европейската екологична мрежа в България“ доклад Катерина Раковска, София 2019

“ПРИРОДА И КОМУНИКАЦИИ - СТАРТЪТ НА НАЦИОНАЛНАТА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА НАТУРА 2000” (Изследване на вестниците „24 часа”, „Дневен Труд”, „Дневник”, „Новинар”, „Монитор”, „Сега”, „Стандарт” и „Дума”, ноември 2006 – април 2007 година), Дипломна работа за придобиване на образователно-квалификационна степен „магистър” в СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”, ФАКУЛТЕТ ПО ЖУРНАЛИСТИКА И МАСОВИ КОМУНИКАЦИИ на Марияна Вълчева, ноември 2007

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД НА ПРОЕКТ „Оптимизиране на екологичната мрежа Натура 2000 и научни основи за устойчивото ѝ развитие“ Етап II, София 30 ноември 2008 г.

ОТЧЕТ на проект „Развитие на националната екологична мрежа Натура 2000, етап 2009”, Ръководител: ст.н.с. д-р Вълко Бисерков, Декември 2010 г

Евробарометър 481 Attitudes of Europeans towards Biodiversity -

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/search/481/surveyKy/2194>

Евробарометър 436 Attitudes of Europeans towards Biodiversity -

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/search/Biodiversity/surveyKy/2091>